Халқ зиёлилари рўзномаси

Маърифат

معرفت

MARIFAT

1931 йил 4 июлдан чиқа бошлаган

1993 ЙИЛ 18 АВГУСТ, ЧОРШАНБА

№ 56 (6567).
Баҳоси сотувда эркин нархда.

ЎШ: ДЎСТЛИК КЎПРИКЛАРИ МУСТАҲКАМЛАНДИ

14 август куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов амалий ташриф билан Ўш вилоятида бўлди. Бу ерда Ўзбекистон ва Қирғизистон давлат бошлиқлари 1994—2000 йилларга мўлжалланган иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги баёнотномани имзоладилар.

— Собиқ иттифоқ ҳудудида ташкил топган мустақил давлатлар ўзларига хос тараққиёт йўлини белгилаб олдилар, — деди И. Каримов. — Жумладан, Қирғизистон ҳам ички ва ташқи сиёсатни, иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда ўзига мақбул йўлдан бормоқда. Шундай бўлсада, биз дили, тили, дини — ҳатто бозори ҳам, мозори ҳам бир халқлармиз: ён қўшнимиз бирор муаммога дуч келса, бир нарсадан қийналса, томошабин бўлиб қараб тура олмаймиз.

— Биз Ўзбекистон Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг ташрифидан ғоят хурсандмиз, — деди Асқар Акаев олий мартабали меҳмонни қирғиз эли номидан қутлар экан. — Бундан икки ярим йил илгари республикаларимиз учун оғир пайтда — 1991 йилнинг март ойида мана шу заминда учрашиб, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битимга имзо чеккан эдик. Шундан буён Ўзбекистон — Қирғизистон муносабатларида анча-мунча ижобий ўзгаришлар рўй берди. Ўйлайманки, бу галги учрашувимиз, унда қабул қилинадиган ҳужжат дўстона алоқаларимизни янада юқори босқичга кўтаришга асос бўлади.

Шуни таъкидлаш зарурки, Ўш кўчаларини тўлдирган шаҳар жамоатчилиги меҳнаткашлар, ёшлар вакиллари азиз меҳмонни шоду хуррамлик билан кутиб олдилар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг ташрифини қизғин қутладилар.

Ўш вилояти ҳокимлигида икки давлат ўртасидаги 1994—2000 йилларга мўлжалланган иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги ҳужжатни имзолаш маросими бўлди. Унда Наманган, Андижон, Фарғона, Жалолобод ва Ўш вилоят ҳокимлари ҳам иштирок этдилар.

Шундан сўнг оммавий ахборот воситалари мухбирлари билан учрашув бўлиб ўтди.

— Бугун тасдиқланган ҳужжат амалий алоқаларимизни кучайтиришга хизмат қилади, — деди И. Каримов журналистларга. — Бунинг учун, аввало, иқтисодий ҳамкорлигимиз йўлидаги мавжуд тўсиқларни бартараф этишимиз зарур.

Маълумки, иттифоқ парчаланиб кетгач, ишлаб чиқариш корхоналари, завод ва фабрикалар ўртасидаги хом ашё, бутловчи материаллар етказиб бериш борасидаги алоқалар узилиб қола бошлади. Айниқса, Қирғизистонда миллий пул — «сом»нинг жорий этилиши ҳисоб-китоб ишларини мураккаблаштирди. Лекин бу масалалар албатта ечимини топиши зарур. Биз бир-биримизсиз яшай олмаймиз. Иқтисодимиз ҳам, маънавиятимиз ҳам — бутун ҳаётимиз минг битта ришта билан чамбарчас боғланган. Шу жиҳатдан доимо бир-биримизга елкадош бўлсак, бамаслаҳат иш тутсак, олдимизда турган муаммоларни ечишимиз осон кечади. Бугунги учрашувда қўшни беш вилоят ҳокимларининг иштирок этаётгани бежиз эмас. Улар келишувимизга мувофиқ сентябрь ойида Наманганда тўпланиб, ўзаро иқтисодий алоқаларни, савдо-сотиқ ишларини сақлаб қолиш ва ривожлантириш тартибларини ишлаб чиқадилар. Бугунги имзоланган ҳужжатни амалга ошириш бўйича эса иккала мамлакат Бош вазирларининг биринчи ўринбосарлари раислигида ишчи гуруҳлари тузилади. Хуллас, бизнинг муаммоларимизни биров четдан келиб ечиб бермайди. Ҳаммасини ўзимиз ҳал этмоғимиз керак.

— Биз мустақилликка эришгач, дунёнинг кўп мамлакатларида бўлдик, уларнинг тажрибаси билан танишдик, ҳаётини ўргандик, — деди Қирғизистон Президенти А. Акаев. — Лекин сувимиз, еримиз бир бўлган Ўзбекистон билан дўстлигимизга ҳеч нима тенг келолмайди. Ислом Абдуғаниевич таъкидлаганларидек, халқ тақдири бир экан, унинг иқтисодиёти ҳам бир бўлади. Яна шуни айтишим керакки, бу бирлик бизнинг мустақил давлатлар сифатидаги қудратимизни ҳам бир ўзанга солади, кучайтиради. Ўзбекистон ҳукумати, ҳурматли Президент Ислом Каримов бизга ҳар жиҳатдан хайрихоҳлик қилиб, дунё миқёсидаги ишларда қўллаб-қувватлаб келяпти. Биз бундан беҳисоб миннатдормиз.

Шундан сўнг И. Каримов билан А. Акаев мухбирларнинг саволларига жавоб қайтардилар.

Қорасув тумани Қурмонжон Додхо номидаги жамоа хўжалиги меҳнаткашлари билан учрашув ҳам самимий ўтди. Ўзбекистон Президенти деҳқонларнинг ишлари билан танишди, пахта, маккажўхори каби экинларнинг ривожини кўздан кечирди.

Дўстона ташриф ниҳоясига етди. Икки халқ ўртасидаги дўстлик кўприклари янада мустаҳкамланди. Бу эса иқтисодий алоқаларимиз самарали бўлишига хизмат қилади.

Ўзбекистон Президенти И. Каримовнинг Ўш вилоятига сафарида республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Бош вазир ўринбосари Т. Мирёқубов ҳамроҳлик қилди.

Аҳмад ХЎЖА,
Карим НИЗОМ,
ЎзА мухбирлари.

* * *

СУРАТДА: икки томонлама ҳужжатларни имзолаш пайти.

А. ЗУФАРОВ сурати (ЎзА).

«Мактаб—93»:

ХАЙРЛИ ЎЗГАРИШЛАР ДАВРИ

Сирдарё вилоятининг қатор мактабларида компьютер ўзига хос имтиҳон олиш воситаси бўлиб қолди. Олий ўқув юртларида бўлгани каби, унинг ёрдамида ўқувчиларнинг билимларини ва тайёргарлик даражасини ҳолисона баҳолаш имкониятини берадиган тест тизими жорий этилаётир. Муваффақиятли ўтказилган бу тадбирларни жорий ўқув йилида кўпгина педагоглар жамоалари ўз фаолиятларида қўллай бошлайдилар. Бу — мактабларни ислоҳ қилишда рўй берадиган кўпгина хайрли ўзгаришларнинг биридир, холос.

Келгусида бундай ўзгаришлар кўп бўлади. Ўқитишнинг эскирган шакллари ва усуллари ўрнини янгилари эгаллайди. Ҳозирнинг ўзидаёқ ҳафтасига беш кун ўқитиладиган мактаблар очилди. Бу мактабларда айрим фанларнинг йўналишларини тўғри аниқлаб, уларни чуқурлаштирган ҳолда ўтиш йўлга қўйилган. Ўқитувчилар уйғур, корейс, қозоқ, татар, немис ва бошқа тиллар бўйича дарсларни мунтазам равишда ташкил этиш имкониятига эга бўлдилар. Бу тилларни ўқитиш бўйича махсус ўқув режалари ишлаб чиқилдики, уларда халқ таълимини ривожлантиришда бутунлай янги йўналишлар ўз ифодасини топган.

Мактабнинг вазифаси боланинг саводини чиқаришдангина эмас, унинг ҳали юзага чиқмаган истеъдоди ва қобилиятини намоён қилиб, камол топтиришдан ҳам иборатдир. Бу шарафли вазифани бажариш учун мактаб бугун ва эртага қандай бўлиши керак! Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги мухбири Л. Струнникова республика халқ таълими вазирининг биринчи муовини Йўлдош САИДЖОНОВ билан шу ҳақда суҳбатлашди.

— Бугунги кунда мактаб чуқур ўзгаришлар қаршисида турибди, — дейди Й. Саиджонов. — Давлатимиз мустақилликка эга бўлиши билан миллий таълим сиёсатини, унинг устивор йўналишларини мустақил равишда белгилаш имкониятига ҳам эга бўлди. Республикада болалар кўпчиликни, жумладан, мактаб ўқувчилари аҳолининг қарийб 25 фоизини ташкил этади, бундай ҳол камдан-кам мамлакатларда кўзга ташланади. Болаларимизнинг билим олишга бўлган конституцион ҳуқуқини таъминлашга ажратилаётган маблағ миқдори муттасил ўсиб бормоқда. Бугунги кунда бу маблағ юзлаб миллиард сўмни ташкил этади.

Энг муҳими — келажак авлодни тарбиялаш ва маърифатли қилиш ишидаги масъулиятнинг улканлигида. Бу масъулиятни давлат ўз зиммасига олган. Ўзбекистонда болаларга ғамхўрлик қилиш Президент И. Каримовнинг фармонлари асосида олиб борилмоқда. Бу фармонлар мактаб ўқувчиларига кўпгина имтиёзлар беради, улар ҳатто текинга нонушта қилишади. Аммо, овқатлантириш ва кийинтириш — барча иш қилинди, деган гап эмас. Истеъдодли ва заковатли, билимдон авлодни тарбиялаш учун шарт-шароитлар яратиш — айниқса, муҳим ишдир, Ўзбекистоннинг «Таълим тўғрисида»ги қонунида аниқ белгилаб берилган бу вазифа мактаб зиммасига юклатилган.

— Янги ўқув йилида мактабларда қандай ўзгаришлар бўлади!

— Умумтаълим мактабларини ривожлантиришда бутунлай янги йўналишлар қонунга асос қилиб олинган. Шу муносабат билан базавий тўққиз йиллик таълим беришга босқичма-босқич ўтиш амалга оширилади. Бу нима дегани? Ўғил-қизлар мактабда таълим олибгина қолмай, ўзлари қизиққан мутахассисликлар бўйича кейинчалик билим юртлари ва техникумларда ўқишни давом эттириш имкониятига эга бўлишлари учун уларга касбий йўналиш ҳам берилади. 10—11 синфларда дарслар алоҳида мутахассисликлар бўйича олиб борилиб, ўқувчиларни ҳаётга ва олий ўқув юртларида ўқишни давом эттиришга тайёрлашга йўналтирилади. Шу муносабат билан ўқув дастурини, юқори синфларда ўргатилаётган кўпгина фанларнинг мазмунини ўзгартириш зарур. Ўқитиш услубини шундай ўзгартириш керакки, ўқувчи тўққиз йил мобайнида барча зарур билимларни эгаллашга улгурсин.

— Демак, кўпчилик мактабларда 10-синфларни жиддий равишда қисқартириш тўғрисидаги гапларни асоссиз деса бўладими! Миш-мишларга қараганда, бу — маориф идораларининг талаби эмиш ва гўё шунинг учун ота-оналар ўзларининг 14—15 яшар болаларини қаерларгадир жойлаштириш тадоригини кўришлари керак эмиш?

— Бу нотўғри. Гап аста-секин базавий таълимга ўтиш тўғрисида бормоқда, холос. Биз ёшларнинг умумий ўрта маълумот олишга бўлган эҳтиёжини қаноатлантиришимиз керак, лекин, илгаригидек, мактабни тамомлашга мажбур қилмаслик лозим. Хоҳиши ва қобилияти бўлса, бола ўқийвериши мумкин ва бунга ҳалақит беришга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Шу билан бирга биз 9-синфдан сўнг мактабдан кетишга қарор қилганлар учун шарт-шароит ва база яратиб берамиз. Чунончи, катталарни ўқитиш марказлари, махсус лицейларнинг кенг тармоқлари ривож топмоқда. Бундан ташқари, ҳунар-техника билим юртлари, ўрта махсус ўқув юртлари, ишлаб чиқаришда турли-туман қисқа муддатли курслар ишлаб турибди. Мактаб ва ота-оналарнинг вазифаси болага ўзи ва жамият учун фойдали бўлган йўлни танлаб олишга ёрдам беришдир.

(Давоми 2-бетда).

МИШ-МИШ ВА ҲАҚИҚАТ

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ ҚАЧОН БОШЛАНАДИ?

«Миш-миш»ни биз ўзбекларга чиқарган десам ишонаверинг. Шу ўзи ростми-ёлғонми, деб бош қотириб ўтирмаймиз. Осмондан чалпак ёғибди, дейишса ҳам, бўлса бордир, деймиз-да, аввал ўзимизни ишонтирамиз, кейин иссиғида бошқаларга етказишга шошиламиз. Тезроқ бирон кишининг қулоғига қуймасак хуморимиз босилмайди.

Икки-уч кундирки, шаҳарда ҳам, қишлоқда ҳам бир хил шов-шув: Янги ўқув йили 1 октябрдан бошланар эмиш. Кўз кўриб қулоқ эшитмаган гап деб, шуни айтишса керак-да.

Нима бўлгандаям, масалага аниқлик киритган яхши. Шу муносабат билан мухбиримиз Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги умумий ўрта таълим Бош бошқармаси бошлиғи Маҳмудбек Йўлдошевич Қосимовга мурожаат қилиб масалага аниқлик киритишни сўради.

— Миш-мишларга ҳеч қандай асос йўқ. 1993—1994 ўқув йили 2 сентябрда бошланади. Биринчи сентябрда эса Мустақиллик байрамини нишонлаймиз, — деди бошқарма бошлиғи, — биринчи дарс Ўзбекистон Конституциясига бағишланади. Ҳафта давомида эса ҳар бир фан маълум дастур асосида ўқитилади. Мавзу: «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат».

Ҳафталик давомида тантанали кечалар, оммавий сайллар, кўргазмалар, таниқли кишилар билан учрашувлар, болалар тайёрлаган буюмларнинг ким ошди савдолари каби тадбирлар ўтказилади.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, ҳар йилгидек, 20-25 август кунларида мактаб бозори қизийди. Ҳатто бу йил мактабларда ўқитувчилар томонидан бепул тарқатиладиган китоблар нисбатан кўп ва ҳўпдир. Дафтару ручка, қаламларни эса 50 фоиз чегирилган нархда олинадиган мактаб формаси билан биргаликда харид қилиш мумкин. Бунинг учун мактабларга бириктирилган савдо шахобчалари қизғин ишга киришди. Кўчма дўконлар ташкил этилмоқда.

Хуллас, янги ўқув йили одатдагидек сентябрда бошланади!...

У. АБДУАЗИМОВА.

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА:

Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари дастури ва режаси.

•

«Чизмачилик ўқитиш концепцияси» лойиҳаси.

•

Тақдир берган бахт.

МУСТАҚИЛЛИК ОДИМЛАРИ

• Мактабда янги фан

БОШ МАҚСАД— ИҚТИСОДИЙ САВОДХОНЛИК

Янги ўқув йилидан эътиборан мактаб ўқувчилари «Иқтисодий билим асослари» фанидан сабоқ ола бошлайдилар. Мактабларга, шунингдек барча таълим муассасалари дастури ва ўқув режаларига мазкур фаннинг янгилик сифатида киритилаётгани қувонарли ҳол. Энг, аввало, иқтисодий таълим муаммолари республика раҳбарияти олдинга сураётган масалаларда ўз аксини топганлигини алоҳида қайд этиб ўтмоқ керак. Энди уни амалиётга татбиқ этиш, ушбу фан юзасидан ўқувчиларга тушунчалар бериш вазифалари муаллимлар олдидаги долзарб масалалардан биридир. Бироқ таълим даргоҳларини дарсликлар, ўқув қўлланмалари билан таъминлаш қай аҳволда? Ўқув йили бошлангунга қадар янги ўқув қўлланмалари илм масканларига етказиладими? Мухбиримиз ана шу каби саволлар билан Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги Республика ўқув-методика марказининг директори Шомухтор Шоқосимович Шомансуровга мурожаат қилди.

— Ўқувчиларнинг иқтисодий жиҳатдан саводхон бўлишлари учун Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигида қатор чора-тадбирлар белгиланди. Бунда сиз бошчилик қилаётган ташкилот — Республика ўқув-методика марказининг ҳиссаси қандай бўлади? Бу фан асосларининг туб негизлари нималарда акс этади?

— Икки йилдирки, мустақил Ўзбекистон ўзининг мустақил иқтисодий тараққиёти йўлидан дадил одимлаб бормоқда. Республика раҳбарияти ҳам асосий эътибор, аввало, иқтисодга қаратилишини талаб этаётир. Ҳозир бу борада қатор изланишлар олиб борилаяпти.

Белгиланган вазифалар ва бозор иқтисоди эҳтиёжларидан келиб чиқиб, умумдавлат мактабларининг режалари ва ўқув дастурлари тубдан қайта кўриб чиқилаяпти. Жумладан, мактаб дастури ва дарсликларига иқтисодий билим асосларини сингдириш масаласига алоҳида эътибор берилаётир. Шунинг учун ўқувчиларга иқтисодий таълим ва тарбия 1-синфдан то мактабни битириб кетгунларига қадар берилиши кўзда тутилмоқда. Эзгу мақсадлар йўлида 1993-94 ўқув йили режасига давлат компоненти билан бир қаторда мактаб компонентига мустақил равишда фойдаланиш учун махсус соатлар ажратилган. Ҳар бир мактабга мазкур соатлардан ўқувчиларнинг иқтисодий таълим-тарбияси учун 8, 9, 10, 11-синфларда ҳафтасига 1 соатдан ажратиб дарс олиб бориш имконияти берилади.

Илм масканларининг 1—7-синфларида иқтисодий билим асослари ўргатилаётган ўқув фанларининг хусусиятлари ва имкониятларидан келиб чиқиб ўқитувчи дарс жараёнига иқтисодий билим тушунчаларини сингдириб бориши, шу йўл билан у ўқувчиларда иқтисодий билим ва малакалар ҳосил қилиши мумкин. Масалан, 4 синф математика дарслигидаги 131-масала (24-бет), 86-бетдаги 12-масалаларда қоғоз парчалари (макулатура) ҳақида гап боради. Бу масалаларнинг иқтисодий ва тарбиявий жиҳатлари хусусида тушунча берилиб, синф хонасида йиртиб ташланган қоғозлар 1 кунда тахминан 100 граммни ташкил қилса, бир ойда ёки ўқув йили давомида қанча қоғоз исроф қилиниши уларга ҳисоблаб чиқиш учун топширилади. Бу услуб билан ўқувчиларнинг иқтисодий билимдонлигини ошириш, республикамизда қоғоз танқислиги юз бераётган шароитда уларнинг тежамкорлик хислатларини тарбиялаш омиллари юзага келади. Амалдаги дарсликлардан бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Бу, шубҳасиз, ўқитувчидан тинимсиз изланишни, жуда кўп мутолаа қилишни талаб этади.

— Республика ўқув-методика маркази ходимлари, услубчилари бу борада ўқитувчиларга амалий ёрдам сифатида қандай тавсияномалар тайёрлаяптилар?

— Метод марказимиз ходимлари халқ таълими билимдонлари, иқтисодчи олимлар билан ҳамкорликда республика мактаблари учун иқтисодий таълим ва тарбиянинг намунавий дастури ва мавзуи режаларини тайёрлади. Янги ўқув йили бошлангунга қадар мазкур қўлланмани нашрдан чиқариб мактабларга юбориш ниятидамиз.

Иккинчидан, иқтидорли олима, докторант Зуҳро Валиева томонидан мактаб ўқувчиларига мўлжалланган «Иқтисодий билим асослари» ўқув қўлланмаси яратилди. Матбаачиларимиз бу қўлланмани тез орада чоп этиб беради, деб умид қилаяпмиз. Учинчидан, тажрибали методист олим Паёз Мусаев раҳбарлигида бир гуруҳ муаллифлар ўқитувчилар учун иқтисодий таълимга оид қўлланма устида жиддий иш олиб боришаяпти.

Шуни алоҳида қайд этиш керакки, янгитдан яратилиб нашр қилинаётган дарсликларда иқтисодий билимга оид тушунчалар ўз ифодасини топаётир. Жумладан, бошланғич синф дарсликларига ўғил-қизларни мактаб партасиданоқ тежамкорликка, саранжом-саришталикка ўргатиш ҳамда исрофгарчиликни барҳам топтириш ғоялари сингдирилган. Муҳими, бошланғич мактабда дастлабки иқтисодий саводхонлик масалаларига катта эътибор берилаяпти. Таянч мактабларида иқтисодий билимлар мажмуи такомиллаштирилади. Учинчи босқич мактаби (10—11-синф)да эса иқтисодий таълим маълум йўналишлар бўйича чуқурлаштирилиб амалга оширилади.

— Юқори синф ўқувчилари «Иқтисодий билим асослари» фани билан қизиқиб қолишлари табиий. Уларни бу соҳа бўйича қандай янгиликлар кутаяпти?

— Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонуни талабларидан келиб чиқиб мактабда, айниқса, 10—11-синф ўқувчиларининг талаб ва истакларини ҳисобга олган ҳолда иқтисодий билимларни чуқур ўргатадиган синфлар учун «Мененжер», «Ёш тадбиркор», «Ҳисобчи», «Ёш банкир» каби йўналишларда ўқув дастури ва режаси ишлаб чиқилди. Бу қўлланма яқин кунлар ичида босмадан чиқади. Қисқаси, янги соҳа бўйича юмушлар қизигани сайин янгиликлар кўпаявериши кутилмоқда.

Гапнинг индаллосини айтганда, мақсадимиз ўқувчилар онгига иқтисод алифбосидан тортиб, иқтисодий билим асослари — давлат хўжалиги, меҳнат ва меҳнат тақсимоти, меҳнатни ихтисослаштириш, ишлаб чиқариш ва қўшимча қиймат, миллий бойлик, баҳо, таннарх, бозор иқтисодиёти, мененжер тушунчаларини чуқурроқ сингдиришдан ва уларни ҳаётга татбиқ қилишга тайёрлашдан иборат.

— Иқтисодий таълим соҳасида ижодий изланишлар олиб бораётган, дарслик устида бош қотираётган ўқитувчилар ҳам бўлиши мумкин. Уларга қандай маслаҳатлар бера оласиз?

— Бугунги кунда жойларда қийинчиликларни сабот билан бартараф қилиб, янги талаблар асосида ўқув қўлланмалари ёзаётган ўқитувчиларимиз анчагина. Жумладан, Фарғона вилоятида хизмат сафарида бўлганимда, яхши ният билан янги ўқув қўлланмалари ёзишга киришган ўқитувчилар билан танишиб, суҳбатлашдим. Демоқчиманки, иқтисодий мавзуда қалам тебратадиган ўқитувчи-муаллифлар ҳали замон юзага чиқиб қолади.

Очиғини айтганда, китоб ёзишга иштиёқи бор ўқитувчиларимиз кўп. Аммо ишқ бошқа, ҳавас бошқа, деганларидек, дарслик ёзишга истак билдиришнинг ўзи кифоя қилмайди. Бу иш катта машаққат ва масъулиятни талаб этади. Шунинг учун ўқитувчи-муаллифларимиз, «Иқтисодий билим асослари» фани бўйича дарслик яратишдек оғир вазифани бажаришга киришишларидан олдин доноларимиз ўгитлари битилган тўпламларни бир карра ўқиб чиқсалар, иқтисодиётга бағишланган қатор китобларини мутолаа қилсалар, фойдадан ҳоли бўлмайди. Шу қаторда улар ота-боболаримизнинг «Етти ўлчаб бир кес» нақлига қатъий амал қилмоқликлари лозим бўлади.

— Шомухтор Шоқосимович, суҳбатимиз қутлуғ арафа кунларига тўғри келди. 1 сентябрь — Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг икки йиллиги кенг нишонланадиган сана тобора яқинлашмоқда. Шу муносабат билан ўқитувчиларимизга билдирадиган истак ва тилакларингиз?

— Мустақил Ўзбекистонимизнинг кўп минг сонли ўқитувчи-тарбиячиларига мустаҳкам соғлик, оилавий бахт, тинч-тотувлик, шунингдек, юртимизнинг малакали иқтисодчиларини, тадбиркор ишчиларини, муаллиму файласуфларини шакллантириш борасидаги ишларига қут-барака тилаймиз!

Қ. МАТҚУРБОНОВ
суҳбатлашди.

Ўқув йилига тайёрмисиз?

Едингизда бўлса, газетамизнинг ўтган сонларидан бирида ўқитувчи ва ўқувчиларнинг ёзги таътилларини яхши ўтишини таъминлаш, мактаб, боғча, ўқув муассасаларни янги ўқув йилига ҳозирлаш, мактаб қурилиши, дарслик ва дастурлар, умуман, ҳар томонлама янги ўқув йилига пухта ҳозирлик кўришнинг долзарб масалалари хусусида Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги ҳамда Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг мутасаддилари, қурилиш ташкилоти мутахассислари, вилоят халқ таълими бошқармаларининг бошлиқлари, Қорақалпоғистон республикаси халқ таълими вазири, вилоят, туман ва шаҳар ҳокими муовинлари иштирокида селектор кенгаши бўлиб ўтганди. Мана, орадан бир ой вақт ўтди. Янги ўқув йили эса эшик қоқмоқда. Натижалар қандай?

Келишувга мувофиқ ҳар икки вазирликнинг ташаббуси билан мутахассислар, халқ таълими вакиллари,, ҳокимларнинг муовинлари иштирокида иккинчи бор селектор кенгаши бўлиб ўтди. Уни Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги вазирининг муовини Т. Набиев олиб борди. Қуйида ана шу кенгаш тафсилотини эътиборингизга ҳавола этамиз.

СЕЛЕКТОР КЕНГАШИ: ЯНГИЛАНИШ САРИ ҚАДАМ

М. СУЛТОНОВ, Ўзбекистон халқ таълими вазири муовини.

— Ўтган селектор кенгашида мактабларни таъмирлаш, қуриш юзасидан таклиф ва мулоҳазалар, жиддий танқидий фикрлар билдирилиб, амалий тадбирлар режалаштириб олинган эди. Аччиқ ҳақиқат тош кесади, деганларидек, танқиддан тўғри хулоса чиқарган халқ таълими ташкилотлари аҳволни ўнглашга жиддий эътибор бердилар. Чунончи, Жиззах, Фарғона вилоятлари бир ой муддат ичида мавжуд нуқсонларни бартараф этишга муваффақ бўлишди. Афсуски, ҳамма жойда ҳам танқиддан тўғри хулоса чиқариб олишди, деёлмаймиз. Жорий йилда жами 110 минг ўринга мўлжалланган 124 та болалар боғчаси фойдаланишга топширилиши лозим эди. Ўтган етти ярим ойлик ҳисоботга кўра, 49158 ўқувчига мўлжалланган 123 та мактаб фойдаланишга топширилди.

Қорақалпоғистон республикаси, Навоий, Сурхондарё, Бухоро вилоятларида қурилиш ишларининг ўта суст даражада олиб борилаётганини алоҳида таъкидламоқ лозим. Чунончи, Қорақалпоғистонда режага кўра, 15 та мактаб қурилиши кўзда тутилган бўлса, шу кунгача 2 та мактаб фойдаланишга топширилди. Шунингдек, Қораўзак туманидаги 422 ўқувчига мўлжалланган янги мактаб ўтган ўқув йилининг иккинчи чорагидаёқ фойдаланишга топширилиши керак эди. Афсуски, ҳанузгача бу объект «туя гўшти» еб ётибди.

Қурилиш ташкилотлари бу борада қачонгача бор отангга, бор онангга, қабилида иш кўришарканлар. Ахир, ҳадемай илмгоҳларда ўқишлар бошланиши керак. Хўш, аҳволи оғир, ўқишлар олиб борилиши мумкин бўлмаган мактабларнинг ўқувчилари қаерга боришади, кимдан нажот сўраб, кимларга дардларини айтишади?!

Рақамлар сонини, мактаблар қурилишидаги сусткашлик мисолларини яна кўплаб келтириш мумкин. Аммо рақамларни келтираверган билан амалий ишга киришилмаса, масъулият ҳис этилмаса, ундан на фойда. Фурсатдан фойдаланиб, бугунги селектор кенгашида барча мутасадди кишиларни мактаб ишига бефарқ қарамасликка чақираман.

Энди таъмирлаш ишларидаги аҳволга ҳам эътиборингизни қаратмоқчиман. Куни кеча вилоятлардан олган маълумотларга кўра, 902 та мактаб, 433 та болалар боғчаси, 73 та мактабдан ташқари муассаса, 23 та мактаб-интернат, 19 та мактабларaро ўқув-ишлаб чиқариш комбинати ва 96 та ҳунар-техника билим юрти ялпи таъмирлашдан чиқарилди. Шунингдек, 745 та иситиш қозонлари, 151,5 минг метр ички иситиш тармоқлари, 86,4 минг метр ташқи иситиш тармоқлари, 209,1 минг квадрат метр ойналар алмаштирилди ва 264,8 минг квадрат метр бино томлари таъмирлашдан чиқарилди.

Ҳокимиятлар, халқ таълими бошқаруви органлари, оталик ташкилотлари ва хўжалик раҳбарларининг бу ишга ўта масъулиятсизликлари туфайли таъмирлаш ишлари янги ўқув йили яқинлашиб келаётган бўлса-да, барча вилоятларда атиги 70—80 фоизга бажарилди.

1993-94 ўқув йилининг кузги-қишки мавсумни кўнгилдагидек ўтказиш мақсадида вазирлик 549,2 минг тонна кўмир олиш учун жойларда бўлиб, шартномалар тузишга эришди. Лекин шу кунгача тайёрланган кўмирнинг миқдори, атиги 130 минг тоннани ташкил этади, холос. Бу маҳаллий ҳокимиятлар томонидан халқ таълими муассасаларини кўмир билан ўз вақтида таъминлаш учун етарли маблағ ажратилмаганлиги оқибатидир. Мана бу рақамга эътибор беринг-а! Қорақалпоғистон Республикаси режага кўра 20560 тонна кўмир олиши керак, лекин шу кунгача 6644 тонна олиб, қолган кўмир учун маблағ ажратилмаган. Ёки Андижон вилояти 56750 тонна ўрнига 21694 тонна кўмир олган. Қолган кўмир учун 114509125 сўм маблағ ажратилгани йўқ. Бундай аҳволни бошқа вилоятларда ҳам учратиш мумкин.

Хуллас, ўқув муассасаларини ҳар томонлама тўла таъминлашда, ҳокимиятдагилар, қурилиш ташкилотларининг вакиллари ҳамда оталиқ ташкилоти ва мутасаддилардан масъулиятни ҳис этиб, халқ таълимига ёрдам беришда беминнат меҳнатларини аямасликларини умид қилиб қоламиз.

Й. САИДЖОНОВ, Ўзбекистон халқ таълими вазирининг биринчи муовини:

— Селектор кенгашида иштирок этаётган барча мутасаддилар янги ўқув йилига тайёргарлик ишлари фақат мактаб қурилиши, уларни таъмирлашдан иборат эмаслигини яхши билишади. Албатта, бу фикрлар ўтган ойдаги кенгашимизда ҳам алоҳида таъкидланганди. Шунинг учун кўпроқ таҳлил мунозарамизда бош мезонни бажаради, деб ўйлайман. Ўша кенгашда мактабларни янги ўқув йилига ҳозирлашда дарсликлар ва дастурлар, ўқувчилар оромгоҳларини ташкил этиш хусусида жиддий фикрлар билдирилганди.

Мана, ўқув йили бошланиш арафасида таҳлил қиладиган бўлсак, қайд этилган айрим нуқсонлардан тўғри хулосалар чиқарганлар ҳам кўп бўлди. Масалан, оромгоҳларга ўқувчиларни жалб этиш, уларга шарт-шароит яратиб бериш, озиқ-овқат, турли тадбирларни ўтказиш масаласи оғир шароит ва қийинчиликларга қарамай, ижобий томонга ўзгарди. Чунончи. ўтган йилдагига нисбатан 18 фоизга ортганлиги ,албатта, қувонарли ҳол.

Дарсликлар ва дастурлар масаласига келсак, бу борада ҳамон нуқсонлар давом этаётганлиги кўзга ташланади. Ҳозир давр ўзгарди, ўқув режаларига, дарсликларга ўзгаришлар киритилиб, бир неча ўнлаб номда янги дарсликлар, дастурлар чиқарилди. Тақчил шароитда Ўзбекистон раҳбарияти, Вазирлар маҳкамаси керакли маблағ билан бизни таъминлади. Лекин бу дарслик ва дастурларни олиб кетиб, мактаб ўқувчиларини таъминлаш, уларга тарқатиш масаласи ҳамон ўлда-жўлда бўлиб ётибди. Ваҳоланки, бу ишлар аллақачон қилиниши лозим эди. Масалан, Навоий, Бухоро, Қашқадарё вилоятларига янги дарсликлар етиб борган эмас, олинганлари ҳам вилоятлардаги ўқув базаларида чанг босиб ётибди.

Янги типдаги мактабларни очиш масаласи ҳам шу куннинг долзарб ишидир. Хабарингиз бор, ўтган ўқув йилида Туркия давлати Халқ таълими вазирлиги билан ҳамкорликда Республикамиздаги мактаблардан иқтидорли ўқувчиларни танлаб еттита лицей очган эдик. Унинг натижаси чакки бўлмади. Эндиликда ана шу лицей-мактаблар сонини кўпайтириш кўзда тутилаяпти. Ўйлайманки, бундай янгиликка жойлардаги мутасаддилар шарт-шароитни яратишда бефарқ бўлиб қолмасалар керак.

Т. АТАМУРОТОВ, Қорақалпоғистон Республикаси халқ таълими вазири:

— Селектор кенгаши ўтказишдан мақсад, ўқув муассасаларини янги ўқув йилига ҳозирлашда жойлардаги ташкилот ва муассасаларининг мутасаддилари олиб бораётган ишлар натижаси билан ўртоқлашиш, нуқсонларни бартараф этишда ҳамжиҳатлик қилишдан иборат эди. Ўтган селектор кенгашидан бугунгача бир ой вақт ўтди. Ўтган кенгашда Қорақалпоғистон Республикаси халқ таълими муассасаларидан нуқсонлар, таъмирлаш ва қурилиш ишларининг ўта сусткашлик билан амалга оширилаётганлиги хусусида танқидий мулоҳазалар билдирилганди.

Қисқа фурсатда нуқсонларимизни бартараф этишга киришдик. Лекин шу кунларда барча ишлар тўхтаб қолди деб бўлмайди. Аҳволни ўнглашда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар кенгаши, Республика ҳокимликлари, қурилиш ташкилотлари, агросаноат бирлашмалари ва Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигининг ёрдами катта бўлди. Чунончи, дарслик ва дастурларни етказиб беришда, қурилиш, таъмирлаш учун керакли материалларни олишимизда уларнинг хизматлари беқиёс эканлигини инкор этолмаймиз.

Аммо юқорида таъкидланганидек, бу ютуқларимиз қаторида нуқсонларимиз ҳам ҳамон мавжуд. Ўйлайманки, ўқув йили бошлангунча мавжуд камчиликларни бартараф этамиз.

Ш. ЧИЛҒАШЕВ, Жиззах вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи:

— Ўтган галдаги кенгашда бир ой ичида нуқсонларни бартараф этишга ваъда бергандик. Вилоятдаги барча ташкилотлардан бу муҳим ишга жалб этилди, қурилиш ва таъмирлаш ишлари камкўстсиз бажарилди. Дарсликлар масаласи ҳам ҳал этилди. 50376 нусха дарслик мактабларга тарқатилди. Кўмир учун ҳам вилоят ҳокимлиги 200 миллион сўм маблағ ажратди, лекин келтирилаётган кўмирнинг сифати талабга жавоб берадиган даражада эмас.

Август кенгашларини яхши ташкил этишга жиддий киришганмиз. Ўн еттинчи август куни Бахмал туманида ялпи кенгашни ўтказишни мўлжалладик. Шунингдек, янги типдаги мактабларни ҳозирлашга ҳам жиддий киришилганлигини алоҳида қайд этмоқчиман. Моддий қийинчиликлар, бозор иқтисоди даврида айрим етишмовчиликларга қарамай, вилоят ҳокимиятидагилар бизни қўллаб-қувватлашди. Чунончи, янги типдаги мактаб қурилиши учун керакли маблағни ўтказиб, ишнинг боришини бевосита назоратга олишган. Шу ойнинг охирида қурилиш ишлари якунланиб, мазкур мактаб фойдаланишга топширилади. Бу фикрларим, келтирилган рақамлар ҳисобот эмас, қилинган ва амалга оширилаётган ишлар натижаси, холос.

— Б. АСАДОВ, — Навоий вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи:

— Бевосита мулоқотда вилоят ҳокими муовини қаторида туман ва шаҳар ҳокимлари муовинлари, халқ таълими бўлими бошлиқлари, қурилиш ташкилоти мутасаддилари ҳам иштирок этишмоқда. Улар аввалги йиғиндан тўғри хулоса чиқаришиб, таъмирлаш ишларимизни йўлга қўйишда, ўқув муассасаларимизни янги ўқув йилига ҳозирлашда яқиндан ёрдам бериб келишмоқда.

Аммо шунга қарамай, юқорида таъкидланганидек, янги ўқув муассасаларни қуриб, фойдаланишга топшириш ишлари анча суст бормоқда. Агар шу ўқув йилида қурилиш ишларини бажариш 20 фоизга мўлжалланган бўлса, эндиликда, атиги 4,4 фоизи бажарилди, холос. Бунга керакли материалларнинг етишмаслиги асосий сабаб бўлаяпти. Лекин биз ҳам қараб турганимиз йўқ. Бор имкониятларни ишга солиб, камчиликларни бартараф этишга киришилди.

Дарслик ва дастурлар ҳам вилоят китоб тарқатиш даргоҳига келиб тушди. Янги ўқув йили бошлангунга қадар ўқувчиларимиз қўлига бориб тегади. Хуллас, янги ўқув йилини яхши кутиб олиш мақсадида барча ишларни қилишга киришганмиз.

Ж. ЙЎЛДОШЕВ, Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири:

— Сим орқали бевосита мулоқотда вилоятлардан келаётган хабарлар қисман бўлса-да, кишига таскин бергандай, ишлар рисоладагидек кетаётган экан, деган хулоса чиқаришга имкон беради. Бироқ ана шу мулоқотда вилоятлардаги вакилларимиздан қилинган ишнинг сифати ва самараси хусусида ҳам фикрлар билдирилишини, янги ўқув йилига тайёргарлик фақат таъмирлаш ишлари билангина чекланмай, бошқа умумманфаатга даҳлдор юмушлар ҳам бажарилганлиги ҳақидаги дилни хушнуд этадиган хабарлар кутгандик.

Ўтган йилги хулосалар эсимдан чиқмайди: ўшанда ҳам худди бугунги сингари янги ўқув йилига ҳозирлик ҳақидаги баландпарвоз маълумотлар берилганди. Лекин янги ўқув йили бошланиши биланоқ, қаторасига бир қанча мактаб ошхоналари, ўқув муассасалари ёпиб қўйилди. Кейинроқ маълум бўлишича, давлат талабига жавоб бермаган бир қанча ўқув бинолари ҳам шунчаки бўяб ва оқланиб, хўжакўрсинга иш юритилаверган. Бундай кўнгилсиз ишлар такрорланмаслигига бу йил кафиллик борми? Ваҳоланки, ана шулар бўйича ҳам алоҳида тўхталиш керак эди.

Янги ўқув йили олдидан ўқитувчиларнинг анъанавий август кенгашларини ўтказиш тадбирлари, жойлардаги ишлари хусусида, умуман, фикрлар билдирилмади. Гўёки, ўқитувчиларимиз фақат таъмирлаш ишлари билан чекланиб қолгандай. Август кенгашларини ўтказиш йўлйўриқлари, гарчи «Маърифат» газетасининг махсус илова сонларида берилган бўлса-да, имоним комилки, ҳали бу тавсиялар жойларга етиб борган эмас. Энди ана шу масалага дахлдор яна бир иш — лицей-мактабларини очиш йўлйўриқларидир.

Юқорида таъкидланганидек, таълим тизимини босқичма-босқич янгилаш . мақсадида, ёшлар таълим-тарбиясида юқори натижаларини қўлга киритишни кўзлаб, Ўзбекистон, Туркия давлатлари халқ таълими вазирликлари ҳамкорлигида лицей-мактаблари очилганди. Ўтган қисқа даврдаги кузатишлар натижалари чакки бўлмаётганлигини кўрсатди. Энди аста-секинлик билан бунга тайёрланиш, уни оммалаштириш масаласи галдаги вазифамиз бўлиб турибди. Бунинг учун жойлардаги шарт-шароитни ҳозирлаш, ўқув қўлланмалари, керакли маблағга эга бўлиш биринчи навбатдаги иш. Акс ҳолда, номи лицей бўлгани билан оддий мактабдан фарқ қилмаслиги мумкин.

Кўриниб турибдики, айрим вилоятларимизда янги ўқув йилига тайёргарлик ишлари ўта суст, масъулиятни ҳис қилмаслик даражасида олиб борилмоқда. Яна шу ўринда бир нарсага алоҳида эътиборингизни жалб этишни истардим: янги ўқув йилидан бошлаб дарсликларга ўзгаришлар киритилди, бир неча номда янги дарсликлар яратилди. Чунончи, «Иқтисодий билим асослари», «Туркистон табиий географияси», «Информатика асослари» каби фанлар саккизинчи синфдан бошлаб ўқув режасига киритилди. Хўш, бу борада мутахассисларни тайёрлаб бориш масаласини ким ҳал этади? Шунингдек, шу ўқув йилидан бешинчи синфлардан бошлаб «Таълим тўғрисида»ги қонунда кўрсатилганидек, янги таълим системасига ўтилади. Бу долзарб ишда ҳам, маъзур тутгайсиз-у, панжа орасидан қаралиб келинаётганлигини қандай изоҳлаш мумкин?

«Таълим тўғрисида»ги қонунни бажариш хусусида гап кетаркан, уни босқичма-босқич бажариб бориш ишлари ниҳоятда оғир аҳволда. Маълумотларга қараганда ўтган ўқув йилида тўққизинчи синфларни тугатган 50 минг нафардан ортиқ ёшлар ҳеч бир жойга жалб этилмаган. Улар тақдири, наҳотки, педагогларимиз, қишлоқ хўжалиги ходимларини қизиқтирмаса! Рақамларни келтиришдан кўзланган мақсад, ҳунар-техника таълим муассасаларининг тайёр эмаслиги, у ерда ўтирган айрим тепса-тебранмас раҳбарларнинг масалага, ёшларнинг келажак тақдирига бефарқлик билан муносабатда бўлаётганликларини кўрсатиш, аҳволни тезроқ ўнглаб олиш чора-тадбирларини белгилашдан иборатдир.

Педагогларимизни асосий тарғиботчилар, халқнинг олд қисмидаги зиёлилар деймиз. Ёшлар таълим-тарбиясида, уларни ҳар хил жиноятларга қўл урмасликлари учун имкони борича ҳаракат қилиб, тўғри йўлга бошқариб келаётганлар ҳам педагоглар. Лекин мана бу рақамларга эътибор беринг-а, мазкур йилнинг етти ойи бадалида республикада 127 нафар ўқитувчи жиноятга қўл уриб, ҳушёрхоналарга тушганлиги, шундан 8 нафар ўқитувчи эса ўта хавфли жиноят билан шуғулланиб, айни пайтда улар устидан тергов ишлари олиб борилаётганлигини қандай изоҳлаш мумкин? Қорақалпоғистон Республикаси, Сурхондарё, Навоий вилоятларида мана шу масалага жиддий эътибор қаратилмаяпти. Оқибатда кўриб турганингиздек, педагоглар орасида ачинарли аҳвол юзага келмоқда...

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллик тўйи тобора яқинлашиб келмоқда. Илмгоҳларимиз, педагоглар ва ўқувчи-талабаларимиз учун бу байрамнинг айнан янги ўқув йилига тўғри келиши қувонарли ҳол. Албатта, катта байрамга тайёргарлик ишлари ҳам ўзига лойиқ бўлиши лозим. Ўйлаймизки, педагогларимиз бу улкан ишда ҳам республикадаги барча тармоқ ходимларига ўрчак кўрсатадилар.

Яна бир муҳим янгиликни педагогларимизга етказишни истардим. Бугунги селектор кенгашида барча вилоятлар халқ таълими бошқармаларининг бошлиқлари, туман ва шаҳар халқ таълими бўлимлари мудирлари иштирок этаётган экан, улар барча педагогларни огоҳ этиб, бўлажак янгиликка тайёргарлик ишларини олиб боришларига умид қиламан. «Таълим тўғрисида»ги қонунни амалга ошириш бўйича мазкур ўқув йилидан бошлаб барча педагоглар, тарбиячи ва халқ таълими мутасаддиларини тест синовларидан ўтказишнинг алоҳида программаси тайёрланиб, ишлаб чиқилди. Келгусида бу усул юқори натижалар бериши табиий...

Хуллас, вазирликлар ташаббуси билан ташкил этилган навбатдаги селектор кенгаши ишчанлик руҳида ўтди. Вақтнинг қисқа бўлишига қарамай, янги ўқув йилига тайёргарлик ишларини сусайтирмаслик чора-тадбирлари белгилаб олинди. Шунингдек, селектор кенгаши фақат янги ўқув йили олдидан эмас, балки йил давомида тез-тез уюштириб турилиши, ўзаро фикр алмашилиб, нуқсонларга ҳамкорликда барҳам беришга ҳам келишиб олинди.

Абдусами ҲАҚБЕРДИЕВ.

ИНТЕРНАТ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИ

Республика ўқув-методика марказида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги таркибидаги интернат муассасалари директорларининг республика август кенгаши бўлиб ўтди. Анжуманни республика халқ таълими вазирининг биринчи муовини Йўлдош Саиджонов кириш сўзи билан очди.

Семинар-кенгашда умумий ўрта таълим бош бошқармаси бошлиғи, Халқ таълими вазирлиги ҳайъати аъзоси Маҳмуд Қосимовнинг «Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги қонуни асосида интернат ва коррекцион ўқув-тарбия муассасалари фаолиятларини ислох қилиш масалалари», Республика ўқув-методика маркази дефектология бўлими бошлиғи, педагогика фанлари номзоди Рихсинисо Шомаҳмудованинг «Махсус мактаб-интернатларда таълим мазмунини такомиллаштириш» мавзуларидаги маърузалари, Тошкент шаҳридаги Йўлдош Охунбобоев номли кўзи ожизлар мактаб-интернатининг тажрибали тифлопедагог ўқитувчилари Мавлуда Икромова ва Неля Григорьянцларнинг «Англия давлатида кўзи ожиз болаларни ўқитиш, тарбиялашдаги иш услублари» мавзуида тажриба алмашув юзасидан ахборотлари тингланди.

Маърузалар юзасидан бўлган музокараларда Республика прокуратурасининг бўлим бошлиғи, ҳуқуқшунослик фанлари номзоди Олимжон Оқилов, «Ўқитувчи» нашриётининг бош муҳаррири Иброҳим Аҳмаджонов, Наманган вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи Низомиддин Қозоқов, Қашқадарё вилояти Чироқчи туманидаги 37-ёрдамчи мактаб-интернат директори Ўтар Аллановлар сўзга чиқишди.

Бундан ташқари Республика ўқув-методика марказининг дефектология бўлими бугунги кунда хорижий мамлакатларнинг махсус мактаб-интернатлари билан ҳамкорликда иш олиб бормоқда. Кўргазмада ана шу хорижий мамлакатлар иш тажрибасидан ҳам намуналар берилган. Республикамизнинг Мустақиллик кунига бағишланган биринчи дарс намуналари, махсус таълим концепцияси лойиҳаси муҳокама учун вилоятларга тарқатилди.

Кенгаш сўнггида Ўзбекистон мактаб-интернатлари ва болалар уйлари раҳбарларининг Қасамёд қабул қилиш тантанаси (махсус сценарий асосида) бўлди. Семинар иштирокчилари Қасамёдни бир овоздан тасдиқладилар.

— Республикамиз мустақиллигининг икки йиллик байрами арафасида ўтказилаётган интернат муассасалари раҳбарларининг илк Республика август кенгаши менда катта таассурот қолдирди, — дейди Хоразм вилояти 129-иқтидорли болалар мактаб-интернати директори Умид Исмоилов. — Анжуманда Ўзбекистондаги болалар уйлари ва мактаб-интернатлари раҳбарларининг Қасамёд қабул қилиши мен каби ёш директорлар учун айни , муддао бўлди.

Д. ХЎЖАЕВА.

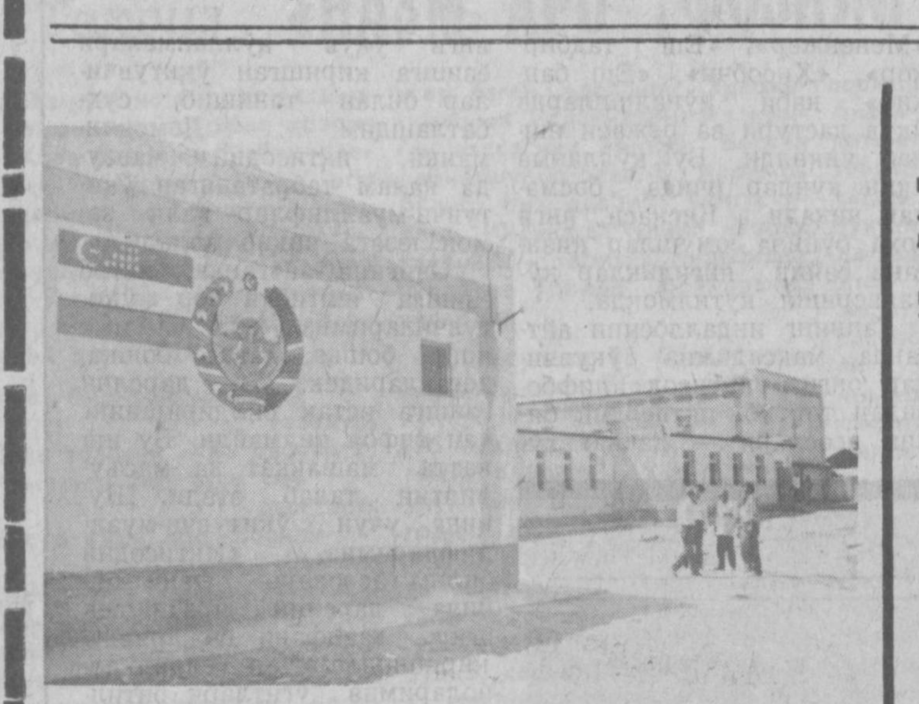

Фарғона вилояти Олтиариқ туманидаги 920 ўринли 6-ўрта мактаб ёнига яна 160 ўринли ўқувчига мўлжалланган ўқув биноси қурилиши ниҳоясига етай деб қолди. Қурувчилар қўшимча бинони 1 сентябрь — Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги кунигача фойдаланишга топшириш учун ҳаракат қилаётирлар.

Илм масканининг барча фан хоналари жиҳозланиб, янги ўқув йилига тахт қилиб қўйилган. Бунда муаллимларнинг меҳнати катта бўлганлигини алоҳида таъкидлаб ўтмоқ керак.

СУРАТЛАРДА: илмгоҳ ҳаётидан лавҳалар.

Ҳ. СОЛИҲОВ олган суратлар.

ХАЙРЛИ ЎЗГАРИШЛАР ДАВРИ

(Боши 1-бетда).

— Мактабларимиз эришган ютуқлар эътироф этилган. Лекин ҳозир кўп нарса аралаш-қуралаш бўлиб кетди...

— Ҳақиқатан ҳам, бизда ибратли ишлар оз эмас. Таълим тизимининг изчиллиги, ходимлар тайёрлашдаги ютуқларимиз шулар жумласига киради. Биз тўпланган тажрибадан воз кечмаймиз, аксинча, уни бойитишга интиламиз. Аммо, мактаб ҳам, даврга ўхшаб, бир жойда турмайди. Жамиятдаги ўзгаришлар унга таъсир этмай қолмайди. Ҳозир вазирлик халқ таълимини ривожлантиришнинг янги, кенг қамровли дастурини жорий этишга киришди. Унда давлат тилини, одобнома, дин тарихи асосларини ўргатишга, шунингдек, ўқитиш жараёнини компьютерлашга, иқтидорли ўқувчилар билан иш олиб боришга алоҳида аҳамият берилган.

Шу ўқув йилидан бошлаб дарслар қайси тилда олиб борилишидан қатъи назар, барча мактаблар учун ягона ўқув режаси жорий этила бошлайди. Бу режада ўқитилиши мажбурий фанлар қаторида тавсия этиладиган бошқа ихтиёрий фанлар ҳам бўлади. Она тили ва адабиёт, Ўзбекистон жуғрофияси ва бошқа қатор фанларнинг мазмунига ўзгартишлар киритилди, дарслар хусусияти республиканинг бугунги ҳаётига яқинлаштирилди. Энди болалар Ўзбекистон халқларининг маънавий мероси билан ошно бўладилар. Ҳуқуқий ва иқтисодий тарбияга ҳам эътибор берилган. Ана шу янгиликлар асосида дарсликлар ва услубий қўлланмалар яратилаётир. Бу ишга олимлар, ўқитувчилар, услубиятчилар жалб этилган.

Шу билан бирга, ўқитиш шакллари ва услубларини танлаб олишда мактабларга эркинлик берилган. Биз ўқитувчиларнинг ташаббускорлиги ва янгилик излашларига кенг йўл очиб бердик. Ҳозир турли ўқитиш режаларининг ўндан ортиқ турлари ишлаб чиқилган, мактаблар улардан хоҳлаганини танлаб олишлари мумкин. Ҳамма жойда қизиқишлар бўйича тўгараклар ва факультатив машғулотлар ташкил этилмоқдаки, уларда болалар ўз билимларини чуқурлаштиришлари мумкин.

— Мактаб ҳаётига кўпгина тажрибалар жорий этилмоқда. Улар ўғил ва қизларга ўз келажакларини белгилаб олишда ёрдам беришга даъват этилган. Олдинда қандай ўзгаришлар бўлади!

— Ёш иқтидорларни аниқлаш иши таълим тизимининг янгиланаётганини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилмоқда. Иқтидорли болаларни аниқлаш бўйича махсус дастур ишлаб чиқилди. Улар учун янги типдаги ўқув юртлари, гимназиялар, лицейлар очилди. Ўқишда алоҳида ажралиб турган юқори синф ўқувчилари махсус стипендиялар оладилар. Муҳими — фақат иқтидорларни қидириб топиш билангина шуғулланиб қолмай, уларнинг камол топиши учун шарт-шароитлар яратишдир. Шунинг учун ҳам мана, икки йилдирки, иқтидорли болалар слётларини ўтказмоқдамиз. Уларда ғолиб чиққанлар махсус таъсис этилган нишон билан тақдирланади. Фанлар бўйича олимпиадаларнинг ғолибларига кўпгина имтиёзлар берилган. Ўзбекистон Президенти И. Каримовнинг иқтидорли ўқувчи ёшларни тақдирлаш тадбирлари тўғрисидаги Фармони муносабати билан бу йил улар биринчи марта олий ўқув юртларига имтиҳонсиз кириш ҳуқуқини олдилар. Мактаблар тест синовларига ўтадиган вақт ҳам яқинлашиб қолди. Бу йўналишда иш олиб борилмоқда. Биз ўқитувчиларни ўқувчиларнинг билимларини тест бўйича баҳолаш услубига ўргатмоқдамиз. Бу борада Тошкент ва Сирдарё вилоятлари мактабларида тажрибалар муваффақиятли ўтди. Иш яна давом эттирилади.

Биз ўқувчиларимизда билимга эҳтиёж пайдо бўлишига эришишимиз лозим. Бундан ташқари, инсонни маърифатли қилиш жараёни оиладан бошлаб олий ўқув юртигача, ҳатто киши ўзи мутолаа қилиб билим олганида ҳам узлуксиз бўлишига эришишимиз керак.

— Бу — тарбия масалалари мактабнинг вазифасига киради, деган маънони билдирадими! Тарбия — оиланинг вазифаси эмасми!

— Бундай эмас. Ўқитиш ва тарбияга алоҳида-алоҳида қараш мумкин эмас. Мактаб болаларни наинки ёзиш ва ўқишга ўргатади, балки, уларда ўз ўлкаларига меҳр-муҳаббат ҳам уйғотади. Атрофимиздаги табиатни, унинг бойликларини асраб-авайлашни ўргатади, уларни ватанпарвар қилиб етиштиради. Шу муносабат билан биз амалиётда биринчи марта синфдан ташқари ва мактабдан ташқари тарбиявий ишлар тизимини ишлаб чиқдик. У миллий анъаналар ва халқ педагогикаси асосида яратилди.

— Келажакда мактаб қандай бўлади!

— Бу саволга «Таълим тўғрисида»ги қонун аниқ жавоб беради. Масалан, қонунда белгиланишича, болалар боғчаларида тарбияланувчилар мактабда ўқитиладиган фанларнинг асосларини ўйин шаклидаги машғулотларда тушуниб етиш имконига эга бўладилар. Базавий мактабларнинг ўқувчилари эса алоҳида фанлар бўйича ўз билимларини чуқурлаштирадилар. Учинчи босқичдаги мактаб — ўқитиш муайян йўналишда олиб бориладиган гимназиядир. Ҳунар-техника билим юртлари эса, ҳунар ўргатадиган лицейлардир. Болаларни ўқитишда ягона меъёрларни белгилаш учун биз таълим андозаларини ишлаб чиқишни бошладик. Бу — ёшларимизни ўқитиш масалаларида жаҳон талаблари даражасига эришиш имконини беради.

Мактабларда яна кўпгина янгиликлар рўй беради. Охироқибатда мактаб ёш авлодга ўз истеъдодини рўёбга чиқаришда, касбни тўғри танлашда ёрдам берадиган бўлиши керак. Бу йўналишда ҳозирдаёқ дастлабки қадамлар қўйилди.

— Ўқув йилининг бошланиши ва анъанавий билимлар куни мустақиллигимиз байрамига тўғри келади. Ўқувчиларга қандай тилакларингиз бор!

— Тинчлик, яхши ўқиш, бахт-саодат ва фаровон турмуш тилайман!

ТАЪМИРДАН ЧИҚАРИЛДИ

Шаҳрисабз туманидаги Собир Абдулла номли 78-таянч мактабининг педагог-жамоаси ёрдами туфайли мактабдаги мавжуд синфхона, фан кабинетлари, ошхона, омборхона, мактаб жиҳозлари ва техника воситалари тез ва сифатли таъмирдан чиқарилди.

Бу ишларда жамоа хўжалиги усталаридан З. Норов, Ж. Мустафоев, М. Шомуродов ва бошқа усталар катта хизмат қилдилар.

Шунингдек, жамоа хўжалигидаги Алишер Навоий, Ойбек, Мирзо Бедил, Ал-Хоразмий, Машраб, Крупская номли мактаблар ҳам бекаму кўст таъмирланиб, янги ўқув йилига тахт қилиб қўйилди.

А. МУҚИМОВ.
Қашқадарё вилояти.

●

Риштон туманидаги Абдулла Қодирий номли мактабни янги ўқув йилига созлаш тез ва қисқа фурсатда амалга оширилди.

3 та ўқув корпуси, 43 та ўқув хонаси, ошхона буфет ва спорт майдончалари, синф кабинетлари сифатли таъмирланиб, намунали жиҳозланди.

Мактаб фондидаги дарсликлар, кўргазмали қуроллар, ўқув техника воситалари тартибга солинди. Кутубхонага керакли бадиий адабиётлар, дарсликлар ва техника жиҳозлари сотиб олинди.

Мактаб директори Воҳид ака Қосимов биз билан суҳбатда шундай деди: — мактабни янги ўқув йилига шайлашда оталиқ ташкилотимиз Риштон ремонт ишлаб чиқариш корхонаси, бошлиғи Аҳмад Мусажонов жуда катта моддий ёрдам берди. Улар бизни 350 минг сўм нақд пул ҳамда 500 килограмм турли хил бўёқлар билан таъминлашди.

Т. ТУСНАЗАРОВ.
Фарғона вилояти.

●

Чироқчи туманидаги 100-ўрта мактаб жамоаси янги ўқув йилига тайёргарлик ишларини тугалладилар. Мавжуд синф хоналари фан кабинетлари сифатли таъмирланиб жиҳозланди.

Яна шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, таъмирлашни мактаб ўқитувчилари жамоаси ўз кучлари билан бажаришди. Ишларни тезкорлик билан олиб боришда, ўқитувчилардан С. Аллаева, Э. Мусаев, А. Шаймонов, Ж. Норқобиловлар алоҳида намуна кўрсатиб меҳнат қилдилар.

Б. БОБОРАҲМАТОВ.

Элбек таваллудининг 95 йиллиги олдидан

ЭЛ СЕВГАН ШОИР

Машриқ Юнусов — Элбек ўзбек халқининг 20- ва 30-йилларда жўшқин фаолият кўрсатган маданият дарғаларидан бири, атоқли педагог ва таниқли шоир, етук тилшуносдир.

Шоир Элбек халқимиз бошида узоқ йиллар турли кўринишларда ҳукм суриб келган адолатсизликлар авж олган бир шароитда ўз халқининг истиқлоли, мустақиллиги ва миллий маданияти, маорифи тараққиёти учун кураш олиб борган забардаст зиёлилардан эди. Бу ишда Чўлпон, Ашурали Зоҳирий, Ғози Олим Юнусов, Фитрат, Усмон Носир, Абдулла Қодирий каби исёнкор олиму шоир, ёзувчию журналистлар билан бир сафда туриб фаолият кўрсатди. Шу боис ҳам унинг номи мазкур алломаларнинг табаррук номлари билан тенг туради.

Шоир Элбек ижодида соф севгини ҳам, бетакрор табиат манзаралари мадҳини ҳам, ҳалол меҳнат нашидасини ҳам, инсоний қадр-қимматни ҳам, табиат яратиб берган бойлик — обидалардан тортиб инсон онгги ва тафаккуридан барпо бўлган гигант ўзгаришлар яратувчанлигини ҳам топиш мумкин.

Бир сўз билан айтганда, Элбек ижоди бутун Туркистон халқи яшаш тарзи учун муштарак бўлган воқеа-ҳодисалар, анъана ва урф-одатлар, яратувчанлик руҳиятини ўзига тўла қамраб олган. Бу нарса бежиз эмас. Элбек ижодида тез-тез ишлатиладиган Хумсонда, агар айтиш жоиз бўлса, ўзбекнинг ибтидоий даврлардан бошлаб неча машаққатлар билан яратиб, сақлаб келаётган урф-одатлари, анъаналари, деҳқончилиги, ҳунармандчилиги, энг муҳими, миллийлиги устивор бўлиб келган. Шу сабабли шоир қаламига мансуб бўлган ҳаётий ва воқеи «Аноргул» («Ер юзи», 1926, 15) деб аталувчи лирик ҳикоя мазмуни ва ғоявий йўналиши бутун ўзбеклар маданий турмуш тарзи учун муштаракдир.

Шоирнинг рангба-ранг ва бой ижодини, умуман олганда, воқеа-ҳодисалар тасвири, баёни, ёритилаётган мавзу моҳияти, уларнинг мантиқи ва ғоявий йўналиши жиҳатидан қуйидагича талқин қилиш мумкин:

1. Шоирлик ва муаллимлик — тарбиячилик Элбек ижодининг асосий ғоясини ташкил этади.
2. Болалар адабиётида фольклор ва масалчиликка Элбек асос солган.
3. Тарихий ҳақиқат ва истиқлол учун кураш жасорати.
4. Она тилига садоқат — Элбекни катта тилшунос сифатида танитди.
5. Табиат ва гўзалликка ошуфталик Элбекни ҳароратли лирик шоир сифатида танитди.

Муаллимлик-тарбиячилик — Элбек ижодининг ўқ томири. Чунки ҳар қандай ёзувчи-ижодкор, яхши тарбиячидир. Аммо Элбек чин маънода муаллим ҳамда ижодкор ўқитувчи эди.

У эсини танибдики, ўқиди ва ўқитди. У оддий тил ва адабиёт ўқитувчиси, бир неча ойнома ва рўзномалар таҳрир ҳайъатининг аъзоси сифатида ҳам фаолият кўрсатарди.

Элбек болаларни жон-дилдан севар, шу боис ҳам унинг ижодида ёшларга таълим ва тарбия бериш, айниқса, ўқитувчи-муаллимларга дарс ўтишнинг янгича услублари ҳақида ёзган бадиий ва илмий-методик мавзулар ўзига хос мазмун касб этарди.

Унинг «Янги алифбени тўла эгаллаш учун» (1933), «Тил ўқитишда саводхон бўлайлик» (1930), «Дарсда тил луғатларидан фойдаланиш» (1931), «Луғат ва атамалар» (1924) каби ўнлаб мақолалари тил-адабиёт муаллимлари учун дарс ўтишда методик маслаҳат берувчи дастур вазифасини ўтаган бўлса, мактаб ўқувчи ва ўқитувчилари учун яратилган «Гўзал ёзгичлар» (1924), «Ёзув йўллари» (1923), «Ўрнак», «Бошланғич мактабда она тили» (1921), «Билим», «Ўқиш китоби», «Адабиёт хрестоматияси», «Мактабгача ёшдаги болалар учун халқ адабиёти» (1925—1927) каби дарслик ва қўлланмалари узоқ йиллар қайта-қайта нашр этилиб, жумҳуриятимиз она тили ва адабиёт ўқитувчилари ва ўқувчиларига холис хизмат қилиб келди.

Элбек ижодиётига мансуб бўлган ва кетма-кет босилиб чиққан «Эртаклар», «Болалар қўшиғи», «Меҳнат куйлари», «Ашулалар тўплами» каби китобларининг деярли барчаси ўқувчи-ёшлар тарбияси билан боғлиқ. Шу боис ҳам бу улуғ педагог-шоирнинг педагогик қарашларининг ўзи маданий ҳаётда махсус илмий тадқиқотни талаб қилади.

Юқорида болалар адабиётида фольклор ва масалчиликка Элбек асос солганлиги тўғрисида ҳам гапирдик. Маълумки, ҳар бир халқнинг кимлиги ва бой маданияти, энг авало, унинг тили ва урф-одати орқали белгиланади. Гапнинг очиғи, миллатнинг бебаҳо мулки бўлган оғзаки ижодиётнинг уммон янглиғ қаърида халқнинг ўзи яратган қўшиқлар, лапарлар, айтишувлар, топишмоқлар, эртаклар, достонлар қатланиб ётади. Буларни сабр-тоқат билан ёзиб олиб, уларга сайқал бериб, халққа такрор қайтаришдек олижаноб иш учун ҳам табиий жасорат, олижаноб ҳиммат, ўткир фаросат, халқпарварлик ва ватанпарварлик туйғуси мужассам бўлиши керак инсонда.

Шоир Элбек ана шундай муҳим ва мураккаб ишга қўл уриб ўзбек халқ оғзаки ижодиёти намуналари, халқ қўшиқлари, термалари, мақол ва маталлар, топишмоқлари, эртак ва достонларидан ёшлар тарбияси, миллий қадриятларимизга тааллуқли намуналар ёзиб олиб, кенг китобхонлар оммасига тортиқ қилган йирик ташаббускор адабиётшунос, етук диалектолог олим эди.

Элбекнинг 20- ва 30-йилларда 26 та тизма ва сочма тўпламлари ҳамда дарслик-қўлланмалари чоп этилган бўлса, буларнинг тенг ярми фольклор қўшиқлари, эртаклардан иборат.

Бу тўплам ва дарсликларга киритилган «Мозор» (1925), «Гўзал қиз» (1927), «Бодроқ сотувчининг ашуласи» (1927), «Читтинг гул», «Бойчечак», «Офтоб чиқди», «Тепдим сандиқ очилди», «Лақашилдоқ» (1927), «Шодмон ялоқи», «Камбағал йигит билан пардастурхон ҳақида эртак» (1936), «Эски эшак» (1921) каби бир неча ўнлаб қўшиқ, достон ва эртаклари дастлаб «Ер юзи», «Аланга», «Маориф ва ўқитғувчи» сингари ойномалар, «Иштирокиюн», «Қизил Байроқ», «Туркистон», «Қизил Ўзбекистон», «Ёш ленинчи» «Камбағал деҳқон» сингари газеталарда эълон қилиниб, сўнгра мазкур тўпламларга киритилган асарлардир.

Маълумки, Элбек 1921 ва 1923 йилларда чоп эттирган «Армуғон» масаллар тўпламига 18 номда турли мавзулардаги асарларини киритди. Бу тўплам ҳақида «Ўзгаришчи Ёшлар» журнали таҳрир ҳайъати қуйидаги тиниқ фикрларни айтган эди: **«Биринчи босилишдан кўра бу гал 2-нашри чиройли қилиб чиққан, вазн ёқларига анча эътибор қилиб усталик кўрсатмаган бўлса ҳам, айтмоқчи бўлган гапи, тушунтирмоқчи бўлган тилаги ёпилиб қолмайдир. Халқнинг осон тилида лўнда-лўнда қилиб қулайлик билан айтиб берадир».**

Юқорида таъкидлаганимиздек, Элбек тарихий ҳақиқат ва Туркистон халқлари, шахсан ўз халқи истиқлоли, мустақиллиги йўлида фаол курашган ватанпарвар инсон эди. Бу нарса унинг «Қизил қўшиннинг миллий қисмларига», «Отлан!», «Туркистон» каби кўплаб бадиий етук, ғоявий баркамол шеърларида бараллa куйланди.

У мазкур «Туркистон» шеърида бу ерда яшаётган халқларни бирликка, ака-укаликка, бир отанинг фарзандларидек ҳушёрликка чақиради, эзгулик томон етаклайди:

«Деган жондан ортиғим,
Менинг барча ўғлоним,
Қулоқ солинг ўзбегим,
Қозоқ, қирғиз, туркманим.
Мен ўламан, ўлишим
Ўзимгада билинган:
Кўзим тирик чоқда мен
Барча молни бўлайин,
Ҳар қайсингизга тегиш
Энгингизни берайин,
Деб чақирдим болалар,
Энди хафа бўлманглар».

Она тилига садоқат Элбекни катта тилшунос қилиб танитди. Чиндан ҳам Элбек ўзбек тилшунослигининг етук тадқиқотчиси ва жонкуяр асровчиси эди. У «Янги алифбени тўла эгаллаш учун», «Тил ўқитишда саводхон бўлайлик», «Газета тилида бирлик бўлсин» каби бир қатор мақолаларида она тили софлиги, саводхонлик учун кураш, имлони такомиллаштиришда қилиниши лозим бўлган ишларни таҳлил этади. Мақолаларда кўтарилган масалалар ва ғояларни ўз дарслари жараёнида изчиллик билан қўлларди.

Бу катта тилшуносннинг илмий фаолиятда қилган улуғ ишларидан бири шундаки, бутун туркий тилшунослик, шахсан ўзбек тилшунослигида 1924 йилдаёқ тарихий, изоҳли луғатни тузди. Уч босма табоқдан иборат бўлган «Луғат ва атама» сарлавҳасида ўша йили «Инқилоб» журналининг 13—14-қўшма сонида чоп этилган ушбу луғат-мақола бутун туркологияда тарихий изоҳли луғатчиликка асос бўлган, десак хато бўлмас.

Луғатшунос ушбу луғатни яратишда Навоий, Сўфи Оллоёр, Лутфий асарлари, «Шажараи турк» ва «Бобурнома» каби обидалар тилини асосга олган ва ҳар бир сўзнинг қўлланиши ва нозик маъноларини аниқ ва лўнда, бой мисоллар билан шарҳлаб берган. Унинг қаламига мансуб бўлган «Ўзбекча шаклдош сўзлар луғати» (1934) омоним сўзлар таҳлилига бағишланган.

Хуллас, Элбекдек халқимизнинг кўп қиррали ижод соҳибидир. У атиги 40 йил яшаб, 17 йил ижод қилди. Шу қисқа муддат мобайнида 26 номда китоб ва тўпламлар чоп эттириб, кўплаб таржима асарлар қолдирди. Агар унинг, бадиий ижод намуналари — тизма ва сочмалари, илмий монография, луғат ва рисолалари, дарс ўтиш методикаси ва таржима асарларини жам қиладиган бўлсак, росмана 4 жилдни ташкил этади.

Ўйлаймизки, бу улкан зиёлининг 95 йиллик таваллуд тўйи муносабати билан унинг асарлари сайланма ҳолида чоп этилади.

Ҳайдарали УЗОҚОВ,
Элбек юбилейини ўтказиш комиссиясининг аъзоси.

● *Акс садо*

«УНЛИ ТОВУШЛАР НЕЧТА?»

(«МАЪРИФАТ», 1993 ЙИЛ 3 ФЕВРАЛЬ)

ЭНГ МУҲИМИ САВОДХОНЛИК

Бухоролик касбдошимиз Хўжамурод Жўраев ўз мақоласида унли товушлар 7 та деб кўрсатибди. Амалдаги алфавит бўйича ўқувчиларга 10 та унли ва 23 та ундош ҳарф бор деган қоидани ўргатиб келдик. Бу таъриф барчанинг онгига сувдек сингиб кетди. Шу хусусдаги аксарият мақолаларда билдирилаётган **Е, ё, ю, я** ҳарфларидан ва рус тилидан кирган **Ц** ҳарфидан воз кечсак, деган фикрларга мутлақо қўшилиб бўлмайди. У ҳолда **а, ё, ю я** товушлари билан сўз бошида келадиган, ёзиладиган жумлалар ва **Ц** ҳарфи иштирок этадиган, ўзбек тилига таржимаси берилмайдиган сўзларни ёзишда ҳар хиллик келиб чиқмайдими?! Саводли бўлган, юқори синфларда ўқийдиган ўқувчиларга **е** ўрнида **йэ, ё** ни **йо, я** ни **йа, ю** ни **йу** тарзида ёзишни тавсия қилиш қатор қийинчиликларга олиб келади.

Жумҳуриятимиз мустақил бўлганлиги ва ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилиши муносабати билан ўзбек фуқаролари ҳар хил ҳуқуқ ҳамда имтиёзларга эга бўлди. Эндиликда ўзбек орфографиясига янгиликлар киритиш, ички имкониятларини ҳисобга олиб тўғри ёзиш ва айтиш қоидаларини жорий этиш ҳамда уларни янгича ном билан аташни лозим деб ҳисоблайман. Бунинг учун **Е — йэ ё — йо, я — йа, ю — йу** ҳолатда айтиладиган унлиларни ундош-унли товушлари қўшиб талаффуз қилинганлиги учун **«ундош — унли»** атамаси билан аташ жоиз бўлади. Қолганлари ундош товушлар бўлиб, жарангли ва жарангсиз ҳолда қўлланилаверади. Демак, ўзбек тилшунослигида нутқ товушлари **2** хил эмас, **3** хил бўлади.

Муҳиддин ЭРГАШЕВ,
Пискент туманидаги 35-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси.

●

МУАММОНИНГ ЕЧИМИ

Х. Жўраевнинг мақоласида эътирозталаб ўринлар анчагина. Биз ана шулар хусусида баъзи фикрларни билдирмоқчимиз. Унли ва ундош товушлар борлиги ҳаётий ҳақиқат. Лекин, фикримизча, унли, ундош атамаларини ҳарфга нисбатан ишлатиш ножоиз. Чунки ҳарф — товушнинг ёзувдаги ифодаси, холос. Мақолада «Ундош товушлар эса қўш ундошдан ҳосил бўлган товушлар», деган жумлани ўқиймиз. Бу фикрда мантиқ йўқдек кўринади. Қолаверса, **я** (йа) **ю** (йу), **ё** (йо), **е** (йэ)ларни ҳам қўш ундошдан ташкил топган, дейиш нотўғри.

Бизнингча, **я** ни **йа, ю** ни **йу, ё** ни **йо, е** ни **йэ** тарзида, яъни ҳар бир ҳарфни алоҳида қўллаш керак. Шунда ёлашган унлилар. деган атамага ҳожат қолмайди. Унлилар сони эса 6 та бўлади. Туркий тилларда, жумладан, ўзбек тилида ҳам сингармонизм ҳодисаси кучлидир. Афсуски, бу табиий ҳодиса алфавитда ўз ифодасини тўла топмаган. Биргина мисол, **ў** ҳарфи ифодалайдиган товуш ўзбек тилида икки хил — тил олди ва тил орқа тарзида талаффуз қилинади. Лекин Ўзбекистон, ўлка, ўпка сўзларида ҳам, ўғил, ўрмон, ўпқон сўзлари ёзувида ҳам (бундаги **ў** нинг талаффузи рус тилидаги **О** товушига ҳамоҳанг, яъни тил орқа) бир хил ҳарф ишлатилади. Бу тилимизнинг софлигига путур етказяпти, унинг имкониятларини тўла рўёбга чиқаришга имкон бермаётир.

Кўпгина шеваларда, айтайлик, Самарқанд, Бухоро, шаҳар шеваларида сингармонизм ҳодисасининг бузилиш ҳоллари яққол сезилади. Шунинг учун тил орқа ва тил олди **ў** ларни алоҳида-алоҳида ҳарфлар билан ифодалаган маъқул. Масалан, **о** ва **ё** тимсолий белгилар тарзида.

Умуман, «Маърифат» рўзномасида «Унли товушлар нечта?» мақоласига ўхшаш материалларнинг чоп этилиши биз, ўқитувчилар учун айни муддаодир. Чунки баҳс-мунозара, муҳокама бўлган ердагина муаммолар тугуни ечилади.

Маҳфуза ЭРГАШЕВА
Ғиждувон туманидаги 4-ўрта мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси.

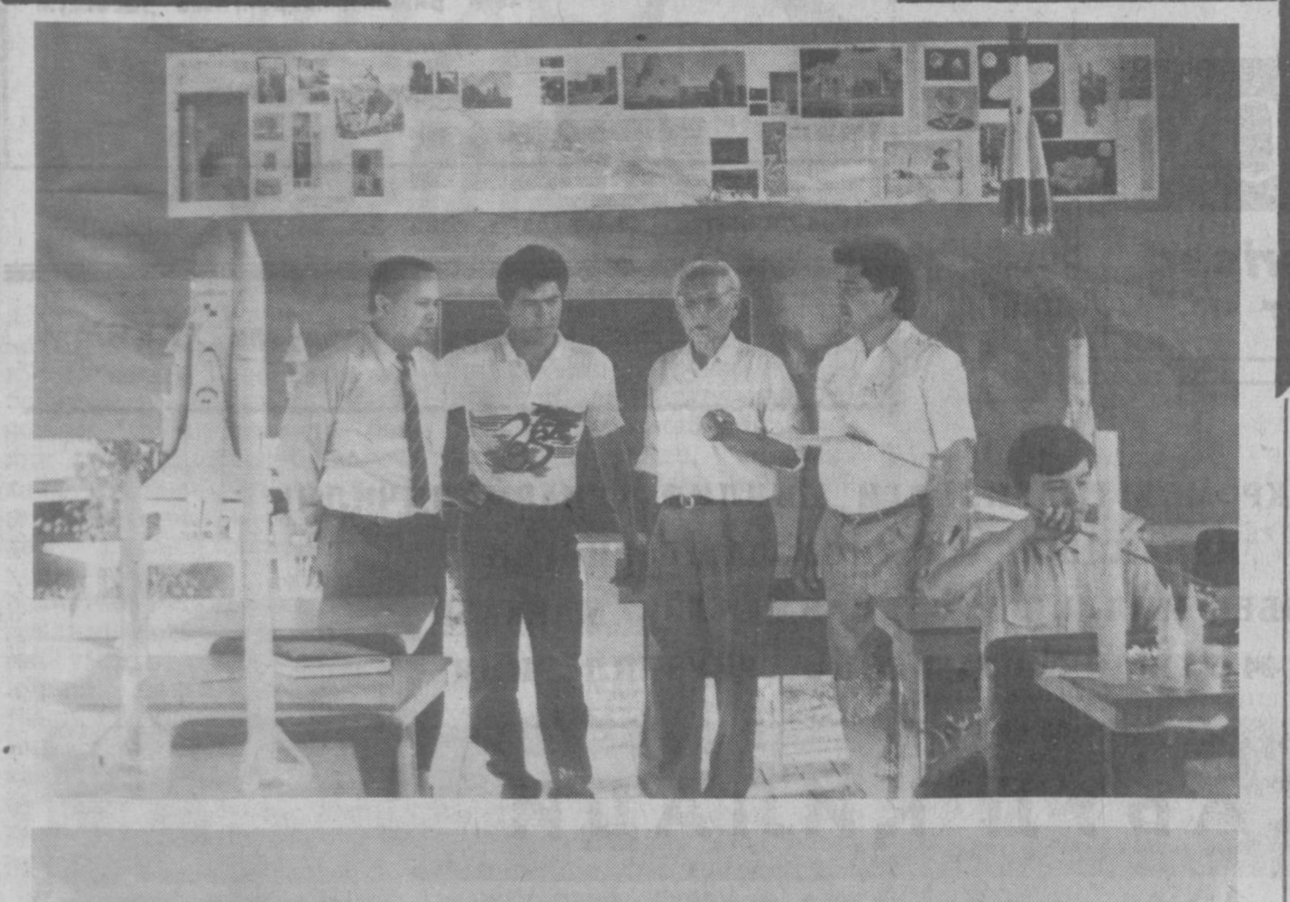

Икки йилдирки, Тошкент вилоятининг Паркент тумани сўлим гўшалари бағрида ёш фазогирлар тўпланишади. Улар бу ерда фазо ҳақидаги билимларини мустаҳкамлайдилар.

Бу йилги Халқаро ёзги аэрокосмик ва компьютер мактабига покистонлик ёшлар ҳам ташриф буюрдилар. Шу билан бирга ёшлар ҳузурига Москва давлат дорилфунуни профессор-ўқитувчилари, ҳамюртимиз космонавтлар маркази аъзоси (у Москвадаги машҳур «Звёздный городок»да истиқомат қилади) Солижон Шарниповлар келишди. Улар ёш фазогирлар билан суҳбатлашишди, маърузалар ўқишди. Бир сўз билан айтганда ёзги мактаб даври қизиқарли ўтди.

СУРАТЛАРДА: ёш фазогирлар мактабида ўтган машғулотлардан лавҳалар.

А. МАМАДАМИНОВ олган суратлар.

Давлат мукофотига номзодлар

ОРЗУИМИЗ РЎЁБИ

Ҳалим Саидов — кечагина факультетимиздан учирма бўлган йигит. Унинг ўқиш давридаги туриш-турмуши, фаолияти ҳақида кўп гапириш мумкин. У биринчи курсдаёқ 2 факультетдаги ўқиш-ўқитиш жараёнидаги айрим камчилик ва нуқсонларга бефарқ қарамасди. У ёки бу фаннинг ўқитилиши хусусида дарҳол ўз фикрини дадил айтар, шу билан бирга жамоатчилик фикрини ҳам шакллантира оларди. Буни кўрган айрим домлалар, «Оббо, яна бир жўжахўроз чиқибди-да», дейишса, кўплари ичида қувониб, шу йигитдан бир нарса кутса бўлади, деб унинг истиқболига ишонч билдиришганди.

Дарвоқе, кўп ўтмай, у ўзини кўрсата бошлади. Бир қанча фаол талабалар қатори Ҳалим Саидов ҳам журналистика факультетининг ўқув режасини тузиб, университет илмий кенгашига тавсия этди. Илмий кенгаш аъзолари бу режани пухта ўрганиб чиқиб, унинг талайгина жиҳатларини янги тузилаётган ўқув режасига киритишга қарор қилдилар. Ҳозир ТошДУнинг журналистика факультетида янги ўқув режаси бўйича ўқитиш ишлари олиб борилмоқда.

Ҳалимнинг қобилиятидан дарак берувчи нарса унинг публицистика соҳасидаги ижоди бўлди. Ҳали университетни тугатмасдан турибоқ, «ўз мавзусини топиб олган» Ҳалимнинг матбуотда бирин-кетин суҳбатлари, таржималари, мақолалари чиқа бошлади. Хусусан, унинг «Оила ва жамият» ҳафтаномасининг 1992 йил 6—7-сонларида босилган «Таназзул» мақоласи ёш журналистга шуҳрат келтирди.

Ижтимоий аҳамиятга эга ҳар қандай назария ёки концепциянинг марказида инсон туради. Модомики, ҳозир мустақиллик мафкураси концепцияси яратилаётган экан, унинг меҳварида ҳам мустақил республикамизнинг одамлари, фуқароси қандай бўлмоғи керак, деган масала туриши табиий. Мустақил Ўзбекистон келажагининг эгалари чинакамига диёнатли, ҳалол, виждонли ҳамда меҳнатсевар бўлишлари керак. Бундай фуқарони тарбиялаб етиштириш жуда катта муаммоларни ҳал қилиш орқали юзага келади. Жумладан, бўлажак фарзанднинг ота-оналари қандай инсонлар бўлишига ҳам кўп нарса боғлиқ. Улар бир-бири билан қай йўсинда боғланган? Ҳалол, шариат асосидаги никоҳ биланми, ёхуд фақат ЗАГСдан ўтиш орқалими, ёки умуман, никоҳсиз, ЗАГСсиз — ҳаром-ҳариш алоқа орқалими? Худди мана шу масалалар публицист Ҳалим Саидовни ўйлантиради. Бугина эмас, уни дунёга келаётган авлоднинг лоқайд, эътиқодсизлиги ташвишга солади, мушоҳада юритишга ундайди. Бунинг илдизини социализм қурилиши йилларидаги кишиларнинг эътиқодда аросатда қолганлигида кўради. «Коллективлаштириш даврида қизил тўйлар пайдо бўла бошлади, — деб ёзади Ҳ. Саидов. — Номи тилга тушган қаҳрамонлар — Кўкан батрак, Зайнаб ва Омонларнинг тўйлари ўша қизил тўйларнинг дебочасидир. «Қизил тўй» одат тусига кираверган, уни омма ҳам қўллади. Никоҳсиз гўдаклар туғила бошлади. Эътиқодлилар фарзандларига никоҳ ўқитишда давом этишди. Ҳаттоки, айрим коммунистлар ҳам бу «эскилик сарқити»дан воз кеча олмадилар. Кечки пайтда яширинча мулла олиб келиб, никоҳ ўқитардилар». Бундай чала эътиқод нимага олиб келиши мумкин эди? «Никоҳнинг аввал ЗАГСда, сўнгра иккинчи марта уйда ўқитилиши чала имон, чала эътиқоддан гувоҳлик беради. Фарзандлар ҳам никоҳ сингари чала имонли бўлиб туғилаверади. Чала эътиқодлилик эса лоқайдликни келтириб чиқаради».

Ҳ. Саидов азалий савол — диёнатсиз, ёвуз, бетавфиқ, лоқайд одамлар қаердан пайдо бўлади, деган масалани публицистик тадқиқ этмоқчи бўлади. Бунинг илдизига етиш учун бир инсон умрини беш қисмга, яъни никоҳ, фарзанд туғилиши, унинг улғайиши, 6 ёшгача, 16 ёшгача, 25 ёшгача ва қолган умрга бўлиб таҳлил этишга уринади. Тўғри, бу оғир муаммони файласуфлар, педагоглар, жамиятшунослар, психологлар, антропологлар ва бошқалар ҳал этишга уриниб келганлар. Ёш публицист Ҳ. Саидовнинг ҳам бу борада ўз қарашлари, фикрлари бор.

Ҳалим публицист сифатида жамиятда мавжуд, аммо ҳадеганда кўзга ташланавермайдиган, тўғрироғи, йиллар давомида биз кўникиб қолган ва онгимизда шундай бўлиши табиий туюлган ҳодисаларни бошқача идрок этади, улар ҳақида «кутилмаган» тарзда фикрлайди, бизни ҳам ўз фикрлари, мушоҳадалари доирасига тортади. Шунда биз ҳам бир савқи табиий ила туйған нарсалар ҳақида «қайтадан» мушоҳада юрита бошлаймиз, бора-бора публицистга ҳамфикр бўлиб қоламиз.

Айрим туғруқхоналардаги «умумий қозон» ҳодисасини олайлик. Шу пайтгача т у ғ р у қ х о н а ларда шундай тартиб мавжуд: чақалоқ туғилгандан сўнг уч кунгача онасига кўрсатилмайди. Шу вақт ичида у «умумий қозон»дан сут эмади. Умумий қозонга туққан оналарнинг сути йиғилиб, зарарсизлантирилгач (стерилизациялангач), барча болаларга берилади. Бу ҳар жиҳатдан чақалоққа ҳам, туққан онага ҳам зарар. Бу фикрини исботлаш учун публицист машҳур физиолог И. А. Аршавскийнинг қуйидаги илмий хулосасига таянади: «Оғиз сутида мавжуд бўлган ўта фаол моддалар мия ҳужайраларининг нафақат шитоб билан ўсишини таъминлайди, балки янги туғилган зурриётнинг мия қобиғида ўз онасига, аждодига, атроф-муҳитга меҳр-муҳаббат марказини шакллантиради, рағбатлантиради. Оғиз сутидан баҳраманд бўлмаган чақалоқда бундай марказ ҳосил бўлмайди». Бунинг устига «умумий қозон»дан сут эмганлар бир пайти келиб турмуш қурсалар, шариат нуқтаи назаридан ҳаром ҳисобланади. Энг муҳими, «умумий қозон»га кимларнинг сути тушяпти, бу ҳам катта аҳамиятга эга масала. «Ахир, — деб ёзади Ҳ. Саидов, — бу жамиятнинг туғруқхоналарида фақатгина имонли аёлларнинг кўзи ёримайди-ку? Уларнинг орасида фоҳишаси ҳам, никоҳсизлари ҳам йўқ эмас. Худосини унутганлар ҳам бор. Уларнинг «байналмилал» сутидан покиза мусулмонанинг ҳам гўдаги «баҳраманд» бўлади, натижада авлодларига ўхшамаган авлод шакллана бошлайди». «Умумий қозон»нинг онага зарари шундаки, тўққиз ой, тўққиз кун, тўққиз соат интизор бўлиб кутган она ўз чақалоғини дунёга келган заҳоти қўлига олиб бағрига босмаса, у турли касалликларни келтириб чиқаркан.

Ҳ. Саидов оддий, табиий фактлардан катта ижтимоий хулосалар чиқаришга интилади. Унинг хулосалари эса ҳамиша мантиқан изчил ва бақувват бўлади. «Демак, — деб ёзади у мазкур масалада ҳам, — оғиз сутидан баҳраманд бўлмаган гўдакда онасига, аждодларига, Ватанига меҳр-муҳаббат туйғусини уйғотувчи марказ шаклланмайди. Уни қаёққа бошласанг кетаверади. Лоқайдликнинг бошланиш нуқтаси худди ана шу. Бу нуқта бора-бора манқуртликнинг бош хужайрасига айланади». Мана, публицист чиқарган катта ижтимоий хулоса.

Публицист Ҳалим Саидов ички дард билан ёзган мақолалардан бири «Детдом» боласининг шажараси»дир. Бунда журналист «детдом»га болалар қандай тушиб қолишади, бу ерда қандай тарбия топади, ундан балоғат ёшига етиб, яъни жамият фуқаросига айланиб чиқаётган одамнинг маънавий ва ахлоқий қиёфаси қандай, деган муаммоларни тадқиқ этади

Бу хулосалар беҳад кескиндек туюлади кишига... Лекин публицистнинг таклифлари ҳам бор. Улар эътиборга, ўрганишга лойиқ: «...етимхоналар тугатилиб, болалар оилаларга тарқатилмоғи керак... Ҳар бир одамнинг қариндош-уруғи бор. Ота-онаси бахтсиз тасодиф туфайли ҳалок бўлган ёки ногирон бўлиб қолган оиланинг болаларини унинг қариндош-уруғлари ўз бағрига олишса, мусулмончиликка мос келади». Албатта, бунинг учун шарт-шароит яратилиши, маблағ ажратилиши лозим.

Ҳалим Саидов мақолаларини ўқирканман, эҳтиросга, мушоҳадага мулоҳазага бой публицист етишиб чиқаётганига амин бўламан. Очиғи, журналистика факультети ўқитувчилари ўзбек журналистлари орасидан А. Аграновский, И. Шатуновский, В. Песков, Ю. Черниченко, А. Рубинов сингари тадқиқотчи публицистлар чиқса, деб орзу қилиб келади. Ўша орзулар рўёби сифатида ёш публицист Ҳалим Саидовнинг овози жаранглаб эшитилаётгани эса бизни беҳад қувонтиради.

Бойбўта ДЎСТҚОРАЕВ,
ТошДУ журналистика факультети «Матбуот назарияси ва амалиёти» кафедрасининг мудири.

• *Олтин ёз*

ГУЛГУН ЧЕҲРАЛАР

Ҳар бир ота-она ўз фарзандининг соғлом ва хушчақчақ бўлишини истайди. Соғлом танда эса соғ ақл бўлиши ҳеч кимга сир эмас. Биз Фарғона вилоятининг иккита тумани оромгоҳларида болаларнинг ҳордиқ чиқаришлари ҳақида яхши ғамхўрлик қилинаётганининг гувоҳи бўлдик. Улардан бири Учкўприк туманининг Сарқўрғон қишлоғида жойлашган «Ором» лагери. Бу оромгоҳда ёзги мавсумда 300 нафар ўғил-қиз дам олди. Шу кунларда бу ерда охирги сменадагилар ҳордиқ чиқаришаётир. Болалар тўгаракларда иштирок этишади.

Ўзбекистон туманидаги Ғафур Ғулом номли жамоа хўжалигига қарашли «Роҳат» оромгоҳида ҳам болаларнинг яйраб дам олишлари учун зарур шарт-шароитлар яратиб берилган.

Соя-салқин боғ қўйнида кўнгилочар ўйинлар, қизғин спорт беллашувлари уюштирилади, мушоиралар, китобхонлар конференциялари ўтказилади.

Суратларда: оромгоҳлардан лавҳалар.

У. ҚУШВОҚОВ олган сурат.

ҚАТРАЛАР

Ўқитувчи дарсга кирганда ўқувчининг кўзлари сирли ёниб турсагина дарсни яхши қабул қилади. Бу чироқни қандай ёқиш эса ўқитувчининг маҳоратига боғлиқдир.

* * *

Тарбиячи ўз қадрига доғ туширмаслиги, билимини моғор бостирмаслиги керак, чунки доғни ювсанг изи қолади, моғорни ювсанг кўланса ҳид тарқатади.

* * *

Ўқитувчининг камолоти ҳаёт йўлини ёритса, ўқувчиларнинг камолоти келажак йўлини ёритади.

* * *

Мойи қочган чироқнинг шуъласи сўнаётганидек, билимсиз ўқитувчи ҳам шуъълага ўхшаб сўниб боради.

* * *

Ўқувчилар олдида ўқитувчининг беҳуда бақириши билимсизлик аломатидир.

* * *

Ижодкор, санъаткор, тарбиячи гўёки қуёшга ўхшайди, у кирган синфхона нурга тўлади.

* * *

Ўқитувчи ўз хонасининг эшигини бекитиб қўйса-да, лекин қалбининг эшиги ўқувчилар учун ҳамиша очиқдир.

М. ТУИЧИЕВ.

XEROX®

Ксерокс 5026

XEROX®

Кичик ҳажмдаги универсал ишлаб чиқариш машинаси

UZBEK XEROX

Тошкент, 700000, Буюк Турон кўчаси, 41
телефонлар: 33-54-25
32-57-50, 32-56-54

Машина 5026 - Сизнинг офисингиз кўркидир. У "катта машиналар" доирасидаги барча имкониятлари ўзида мужассамлаштирган.
Кўчирма нусхалар 50%-200% масштаблар кенглигида катталаштириш ёки кичрайтириш билан тайёрланади.
Кўп нусхадаги қоғозлар чиқариш зарурати туғилганда бир лотокдан иккинчисига улаш орқали бетўхтов ишлаш билан амалга ошириш мумкин.
Лотоклар B5-A3 ҳажмдаги материалларни қабул қилади, қўлда ишлатиладиган мослама эса A6 дан (почта гулқоғозлари) A3 гача ҳажмда қабул қилиш имконига эга.
Машина оригиналнинг ҳажмига қараб автоматик равишда керакли қоғоз ҳажмларини танлайди.
Қора-қизил рангларда кўчирмалар стандарт ҳисобланади. Қўшимча ҳаворанг, жигарранг ва яшил ранглар ҳам бор.

Xerox компаниясининг Марказий Осиё мамлакатларидаги расмий дилери - "Ўзбекксерокс" қўшма корхонасидир.
Сиз фақат биздагина Xerox жиҳозларини кафолати билан олишингиз мумкин:
- юқори малакадаги сервис хизмати;
- заҳира қисмларни етказиб бериш;
- ишлатиладиган материаллар билан таъминлаш.

Xerox®
The Document Company

БИЗНИНГ ҲУДУДИЙ ВАКОЛАТХОНАЛАРИМИЗ:
"Наби коминтек"
Гулистон, 707000, Ш.Рашидов кўчаси, 127, тел.36-722
"Ипак йўли" ўзбек-хитой савдо уйи
Фарғона, 712000, Високовольтная кўчаси, 2, тел. 48-109

XEROX®
Authorised Dealer

ҚУТЛАЙМИЗ!

Азиз ва меҳрибон Фаридахон МИРСОАТОВА!

Сиз хонадонимизнинг кўрки, файзу баракаси, порлаб турган қуёшисиз. Ўттиз йилдан ортиқ меҳнат фаолиятингизда ўқитувчи-тарбиячи, йигирма беш йилдан кўпроқ 69-болалар боғчасининг мудираси вазифасида хизмат қилдингиз.

Шу кунларда хонадонимизда байрам кайфияти. Сиз таваллуд топган куннинг 55 баҳорини нишонлаяпмиз. Улуғ айёмингиз қутлуғ бўлсин!

Фарзандларингиз ва набираларингиз номидан чексиз эҳтиром ила умр йўлдошингиз Мирза АҲМЕДОВ.

Азиз ва меҳрибон устозимиз Ҳелида БОЗОРБОЕВА!

Сизни муборак эллик ёшга тўлишингиз муносабати билан самимий қутлаймиз. Қўлимизни кўксимизга қўйиб шуни айтмоқчимизки, Сиз Сурхондарё вилоятининг Денов туманидаги 23-ўрта мактабда ўттиз йилдан бери ёш авлодга рус тили ва адабиёти фанидан сабоқ бериб келаяпсиз.

Сизга узоқ умр, бахт-саодат, ишингизга ривож тилаймиз.

Ғаффор САМАРОВ, Дамин ҲАСАНОВ, Ойсулув ҚЎЛМАТОВА, Зумрад ШОЙМАТОВА ва бошқа шогирдларингиз.

Муҳтарам Каромат ШАКАР қизи!

Сизни Жиззах вилояти Дўстлик туманидаги 4-мактаб жамоаси туғилган кунингиз билан чин дилдан муборакбод этади. Ҳамиша ишингизга ривож, чеҳрангизга табассум ёр бўлишини тилаймиз.

ҲАМКАСБЛАРИНГИЗ.

(Газетанинг навбатдаги сони 25 августда чиқади).

Бош муҳаррир Саъдулла ҲАКИМ.

Жумҳуриятимизда очилажак янги ўқув юрти —

ТОШКЕНТ ҚИЗЛАР ЛИЦЕЙИда

қабул имтиҳонлари бошланмоқда!

Лицейда ўқув, ётоқхонада яшаш ва кунига тўрт маҳал иссиқ овқат шароитига мослашган бўлиб, дарслар ўзбек, турк, инглиз тилларида юргизилади. Химия, биология, физика, математика фанлари инглиз тилида ўқитилади.

МАНЗИЛИМИЗ: *Тошкент хусусий эркаклар лицейи*

Ҳамза тумани Султонали Машҳадий кўчаси

307—мактаб Автобуслар: 16, 21, 30 Шампан виноси ишлаб чиқариш корхонаси бекати ✆ *Телефон 68-58-26*

Мурожаат муддати: 1993 йил 27 августгача.

Имтиҳонлар: фақат 6-синфни битирганлар учун – 28 август 9[00] да ўтказилади.

Ўқувчилар 2 та расм (3X4) ва баҳолар табелини олиб келишлари лозим.

Табелдаги ўртача баҳолар 4 ва 5 бўлиши шарт.

АҚМАЛ ИКРОМОВ ТУМАНИДАГИ МИЛЛИЙ ҲУНАРМАНДЧИЛИК ЙУНАЛИШИДА ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН УЗБЕК МИЛЛИЙ ҲУНАРМАНДЧИЛИК МАРКАЗИ 1993-94 УҚУВ ЙИЛИГА 1-СИНФ УҚУВЧИЛАРИНИ

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Қабул муддати 1993 йил 25 августгача ўқувчилар танлов асосида қабул қилинади. Мазкур Марказда ўғил ва қизлар алоҳида қуйидаги ҳунармандчилик касблар бўйича ўқийдилар:

УҒИЛ БОЛАЛАР

1. Ганч ўймакорлиги.
2. Ёғоч ўймакорлиги.
3. Наққошлик.
4. Ҳаттотлик.
5. Кулолчилик.
6. Мисгарлик.
7. Заргарлик.
8. Узбек мусиқа асбобларини тайёрлаш ҳунармандчилиги.
9. Бешикчилик ва ёғочга бадиий ишлов бериш.

ҚИЗ БОЛАЛАР

1. Пойабзал лойиҳачи-рассомчи.
2. Бадиий безаш.
3. Каштачилик ва тўқиш.
4. Тикувчилик.
5. Гиламдўзлик.

Узбек миллий ҳунармандчилик Маркази истиқболи қуйидагилардан иборат:

1. 1—9-синфларгача ўқиган ўқувчилар юқорида қайд этилган халқ ҳунармандчилик касбларидан бири бўйича гувоҳномага эга бўладилар.

2. 1—11-синфларгача ўқиган ўқувчилар юқорида қайд этилган халқ ҳунармандчилик касбларидан бири бўйича тегишли гувоҳномага эга бўлиб ва мазкур соҳага оид бирон Олий ўқув юртига йўлланма берилади.

3. 1—14-синфларгача ўқиган ўқувчилар бакалавр дипломга эга бўладилар.

Узбек миллий ҳунармандчилик Марказига қуйидаги ташкилотлар ҳомийлик қиладилар.

1. Узбекистон Республикаси педагогика жамияти.

2. А. Авлоний номидаги халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институти.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Акмал Икромов тумани, Х. Ғафуров кўчаси, 14-уй.

46-автобус, 14-маршрут такси.

Таъсис этувчилар: Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги (ҳаммуассис), Халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси ҳамда Ўзбекистон Педагогика жамияти

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: *Тошкент. 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32.*

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб — 32-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-55-58, 52-35.
ИНДЕКС: 64595.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000040.
Буюртма Г — 494. 91769 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими A—2. Босишга топшириш вақти 19.00.

Босишга топширилди — 19.30.

Узбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 123456.